

GROENLINKS

NATUURLIJK

verkiezingsprogramma 2002 – 2006

GROENLINKS afdeling Den Haag

Het programma is vastgesteld op de ledenvergadering van 17 november 2001

verkiezingsprogramma 2002 – 2006
GROENLINKS afdeling Den Haag

Inhoudsopgave

Colofon..... **Error! Bookmark not defined.**

Inhoudsopgave 3

STAD IN VERANDERING 4

Onze uitgangspunten 4

De GroenLinkse toekomst | Dit verkiezingsprogramma 6

STAD OM IN TE WONEN..... 7

Volkshuisvesting | Betaalbare huurwoningen..... 8

Positie huurders | Variatie in aanbod | Woningvoorraad | Herstructurering |

Nieuwbouw | Grondbeleid 9

Groenbeleid | Bouwbeleid | Duurzaam bouwen | Kwaliteit openbare ruimte |

Welstandstoezicht | Monumenten | Wijkbeheer 10

Verkeer en vervoer | Energie en watervoorziening | Afvalbeleid..... 11

STAD OM IN TE WERKEN 12

Fondsvorming | Bedrijventerreinen 13

Verbreding van de arbeidsmarkt | Midden- en kleinbedrijf | Openingstijden winkels |

Ambulante handel | Bestrijding van de tweedeling van de arbeidsmarkt 14

Instroom- en doorstroombanen | Belemmeringen wegnemen | Kinderopvang | Toerisme |

Scheveningen-badplaats..... 15

Scheveningen-zeehaven | Kredietverlening 16

STAD OM IN SAMEN TE LEVEN..... 17

Openbare orde en veiligheid | Een beschaafde st(r)aat..... 17

Tolerantieteams | Horecabeleid | Prostitutiebeleid | Vreemdelingenbeleid |

Openheid en vrijheid 18

Minimabeleid | Zorg | Ouderen | Sociaal kwetsbaren | Jongeren 19

Uitgaan | Sport | Decentrale Welzijnsorganisaties | Vrijwilligers..... 20

Cultuur | Nieuwe, kleurrijke initiatieven | Kunstaccommodaties |

Ateliers, studio's en oefenruimtes | Inkomenspositie kunstenaars 21

Cultuur-tweedeling | Mediabeleid | Gezondheid | Ambulancedienst |

Gehandicaptenbeleid | Onderwijs..... 22

Kleinschalige onderwijsinstellingen | Accommodaties | Onderwijsinhoud |

Achterstandsbeleid | Bijzonder openbaar 23

Bijzonder bijzonder? | Speelmogelijkheden 24

STAD OM MEE TE BESTUREN..... 25

Burgerschap | Goed bestuur en integriteitsbeleid..... 26

Internet | Haaglanden 27

Internationale stad | Diversiteit | Jongeren en politiek | Gemeentefinanciën..... 28

Gemeentelijke belastingen en tarieven 29

STAD IN VERANDERING

Elke verkiezingscampagne weer duiken ze op: affiches achter -steeds minder- ramen waarop kiezers geworven worden met leuzen als "Tijd voor verandering" of "Tijd voor een nieuw beleid". Blijkbaar heeft de politiek in de voorafgaande jaren zijn werk weer niet goed gedaan. Het is vreemd dat ook de grote partijen in het politieke midden, die al tientallen jaren de dienst uitmaken in onze stad, zulke kreten slaken. Een beter bewijs voor falend beleid kan immers niet geleverd worden.

Die partijen bedoelen natuurlijk iets anders. Hun affiches appelleren aan het vooruitgangsgeloof dat breed in de samenleving leeft. Het motto van de moderne tijd klinkt er in door: "het nieuwe is beter dan het oude".

Een enkele keer reageert een buur op zo'n affiche met een eigen poster, waarop "Tijd voor een nieuwe buurman" staat. Veel kiezers nemen die moeite al niet meer. Zolang ze maar niet teveel last hebben van de buurman of van de politiek zal het ze worst wezen.

Gelukkig zijn er ook veel mensen in de stad die dat bord niet zetten, maar ondertussen wel een goede buur zijn. Dat zijn al die vrijwilligers die zich belangenloos inzetten voor verenigingen,

activiteiten en anderen. Niet gehinderd door de politiek doen zij wat zij vinden dat zij moeten doen. Zij zijn desem en cement voor onze samenleving.

GroenLinks wil ook zo'n goede buur zijn. Voor ons staat vast dat de Haagse samenleving ingrijpend is veranderd en ook zal blijven veranderen. De vraag is dus niet of er veranderd wordt, maar hoe die veranderingen gestuurd en gebruikt worden. Veranderingen bieden nieuwe mogelijkheden, die wel begrepen moeten worden voordat ze gegrepen kunnen worden.

Voor GroenLinks is verandering niet het doel. Het gaat ons om de kwaliteit van het bestaan. Wij willen bijdragen - op elk niveau, op elke plek, in elk orgaan - aan een duurzame, kleurrijke, rechtvaardige en economisch stabiele stad.

Welke veranderingen wenselijk zijn, en welke goede zaken vooral behouden moeten worden, beoordelen wij vanuit onze uitgangspunten. Iedere burger weet eigenlijk wel welke waarden GroenLinks voorstaat. Toch is het goed hier nog eens, als basis voor dit programma en van ons functioneren als politieke partij, de belangrijkste uitgangspunten te formuleren.

Onze uitgangspunten:

"Natuurlijk & duurzaam: verantwoordelijkheid nemen voor de effecten van ons handelen op mens en natuur"

Het groene denken is een wereldomvattende politieke beweging geworden. De kern van deze politiek is het denken in duurzaamheid. Niet de belangen van bedrijven en mensen op korte termijn zijn doorslaggevend, maar -steeds weer- moet er gekeken worden naar de gevolgen op de langere termijn. Onze kinderen en hun nakomelingen hebben ook nog recht op een gezonde toekomst. Dat verantwoordelijkheidsbesef en die solidariteit met toekomstige generaties is een belangrijke leidraad.

Duurzaamheid is echter niet alleen een ecologisch vraagstuk, het is ook een sociaal vraagstuk.

"Sociale rechtvaardigheid door de sociaal-economische tweedeling te bestrijden"

Als er iets is waaraan wij denken als we 'Den Haag' zeggen is het sociale tweedeling.

Geen andere stad kent zo'n scherp onderscheid tussen de hogere en lagere inkomensgroepen, tussen rijke en arme wijken. In bijna alle denkbare maatschappelijke verschijnselen keert die tweedeling terug. Inkomensverschillen hangen samen met kansen op de arbeidsmarkt, kansen op de woningmarkt, kansen in het onderwijs. Inkomensverschillen bepalen ook de mogelijkheden om deel te nemen aan recreatieve, sportieve en culturele activiteiten, en de mogelijkheden om mee te praten over de toekomst van de eigen buurt, de stad en de regio.

Die tweedeling is ook bepalend voor allerlei sociale ontwikkelingen. De stad wordt steeds meer een stad van ouderen, eenzamen, armen, immigranten. In die stad zijn natuurlijk vanouds betere buurten, die met hun rug naar de andere kant leven. Tenminste, tot het moment dat bijvoorbeeld de bus wat minder frequent richting centrum rijdt. Nieuwe Hagenaars vestigen zich in de architectonische massabouw van rijtjes eengezinswoningen op VINEX-locaties. Fysieke scheiding valt steeds weer samen met sociale en economische tweedeling.

Waar mogelijk moet die tweedeling bestreden en voorkomen worden, waar nodig moeten de gevolgen van die tweedeling worden opgevangen. Dat betekent dus iets voor de wijze waarop we de stad verder willen ontwikkelen. Daarnaast vraagt het om een actief armoedebeleid, om verbetering van zorg- en onderwijsvoorzieningen, om een sociaal huisvestingsbeleid.

"Kleurrijk & divers door verschillen te erkennen en kansen te benutten"

Het zal niet zo lang meer duren of Den Haag heeft geen culturele meerderheid meer. Den Haag wordt een stad van minderheden. Dat roept nieuwe vragen op. Hoe moeten we omgaan met verschillen tussen groepen Hagenaars? Hoe overbruggen we afstand tussen mensen, ontstaan door vooroordelen? Hoe maken we met zijn allen gebruik van de rijkdom aan verschillen?

Natuurlijk denken we in de eerste plaats aan de stadgenoten die hier gekomen zijn om voor anderen te werken, mensen die het gebrek aan perspectief of het gebrek aan vrijheid zijn ontvlucht. We kunnen net zo goed denken aan andere groepsindelingen. Aan alle verschillende groepen die geen of een ander geloof belijden. Aan mensen met verschillende seksuele voorkeuren. En natuurlijk ook aan verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen leeftijdsgroepen.

Denken in groepen is eigenlijk al achterhaald. Mensen zijn zo geïndividualiseerd, dat zij niet meer tot een groep horen. Ze maken steeds meer deel uit van iets dat het best valt te omschrijven als 'sociale netwerken'.

Als er één uitdaging ligt voor onze stad en ons stadsbestuur is het: werken aan een samenleving waarin geen minderheden meer leven, maar burgers die vanuit de eigen identiteit deelnemen aan een diverse, kleurrijke samenleving.

"Economische gezondheid vraagt om meer, maar vooral meer verschillende vormen van werkgelegenheid en economische activiteiten"

Den Haag kent een eenzijdig aanbod van economische activiteiten in de diensten en overheidssector. Daardoor is de arbeidsmarkt uit balans. Er is vooral vraag naar mensen voor kennisintensieve functies. Veel mensen zoeken echter werk dat andere eisen stelt. Het aantrekken van steeds meer kantoorwerk helpt hen niet. Een gericht beleid zou zich juist moeten richten op de ontwikkeling en stimulering van werkgelegenheid in sectoren als toerisme, milieutechniek, zorg en de ambachtelijke beroepen.

"Alleen met regionale samenhang in het achterhoofd is er nog een toekomst voor Den Haag"

Al heel lang wordt er, gestimuleerd door de Haagse politiek, gekeken met een centrumgemeente-bril naar ruimteproblemen. De andere gemeenten in de regio worden gezien als 'ommelanden' die ondergeschikt zijn aan de Haagse belangen. Den Haag moet de regie krijgen over de regio.

Dat is niet alleen een arrogante, maar ook een verouderde zienswijze. Er is een regionaal netwerk, waarin verschillende verbanden bestaan. Tussen economische activiteiten en groene zones en verbindingen, maar ook tussen sociale spanningen en huisvestingsmogelijkheden. In die regio moet meer regie en planning komen. Dat lukt echter niet vanuit een Haagse dominantie. Een sterke samenwerking in een regionale gebiedsautoriteit is nodig. Sterke zelfstandige buurgemeenten kunnen daarbij helpen bij het in standhouden van goede krachtsverhoudingen. Sterke partners zijn nodig om de kwaliteit van de besluitvorming te verhogen. Wij willen de ontwikkeling van onze regio niet ondergeschikt maken aan de rode en grijze grootheidswaanzin van veel Haagse bestuurders.

"De gemeentelijke overheid moet gaan communiceren"

De samenleving ontwikkelt zich, burgers worden onafhankelijker, gemiddeld beter opgeleid, en zelfstandiger. Nieuwe communicatiemiddelen hebben grote gevolgen voor sociale verhoudingen. Vadertje overheid die voor ons stuurt en over ons bestuurt is niet meer van deze tijd. Zo'n regenteske bestuurstijl wordt niet meer gepikt.

De overheid moet kiezen voor een nieuwe taak- en rolopvatting, waarin op een gelijkwaardig niveau gecommuniceerd wordt met andere betrokkenen. Het gemeentebestuur kan zich niet meer gemakzuchtig beroepen op het politieke primaat: dat zal elke keer weer verdiend moeten worden.

"De wereld draait niet om Den Haag, er zijn grotere problemen"

Den Haag presenteert zich graag als de juridische hoofdstad van de wereld. Dat mag en we zijn er trots op als in onze stad een bijdrage wordt geleverd aan de internationale rechtsorde. Zo'n positie schept ook verplichtingen. Den Haag zal zelf een stad van recht en rechtvaardigheid moeten zijn, en zal steeds weer stil moeten staan bij de internationale aspecten van zijn beleid. Wij willen ook vanuit het stadsbestuur bijdragen aan internationale solidariteit.

De GroenLinkse toekomst

Ook in Den Haag dringt de vraag zich op of GroenLinks zal gaan deelnemen aan het college van Burgemeester en Wethouders. Dat bepaalt GroenLinks natuurlijk niet alleen, omdat elk college altijd een coalitie van meerdere partijen is.

GroenLinks heeft bewezen te beschikken over de deskundigheid en over creativiteit in het vinden van oplossingen. GroenLinks heeft de flexibiliteit om met andere partijen en groepen samen te werken en te komen tot resultaten. En GroenLinks heeft vertegenwoordigers die kunnen bogen op ruime en gevarieerde bestuurlijke ervaring.

GroenLinks is bereid om ook de meest vergaande verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van de Haagse gemeenschap te dragen. Meedoen aan een college is echter niet het ultieme doel waarvoor alles moet wijken.

Ook als oppositiepartij blaast GroenLinks zijn partijtje mee. Het ziet er naar uit dat gemeenteraden de komende periode gaan functioneren in een zogenaamd dualistisch stelsel. dat wil zeggen een stelsel waarbij de wethouders geen onderdeel meer zijn van de gemeenteraad. Het college van Burgemeester en Wethouders bestuurt en de gemeenteraad controleert en geeft politieke sturing (in tegenstelling tot het huidige monistische stelsel). Juist zo'n stelsel geeft nieuwe en inspirerende mogelijkheden aan een sterke oppositie.

Als uit de verkiezingsuitslag blijkt dat de heldere positiebepaling en het realisme van GroenLinks door de kiezende Hagenaars wordt gewaardeerd, dan is GroenLinks bereid deel te nemen aan een college. Op basis van heldere programmatische afspraken die het realiseren van onze politieke doelen dichterbij kunnen brengen.

Dit verkiezingsprogramma

Er zijn meer redenen om een verkiezingsprogramma te schrijven.

Het dwingt ons als politieke partij om te formuleren hoe wij kijken naar de Haagse samenleving, welke uitgangspunten we daarbij hanteren en welke prioriteiten we vaststellen voor ons handelen in de politiek.

Dat maakt kiezers duidelijk waarvoor GroenLinks staat en wat zij van GroenLinks mogen verwachten. Op basis van zo'n programma kunnen kiezers bepalen of zij hun stem en vertrouwen aan ons willen geven.

Het programma is het inhoudelijk kader waarbinnen onze raadsleden zullen gaan optreden. Dat maakt het ook mogelijk dat de raadsleden zich kunnen verantwoorden aan de partij en de bevolking.

Natuurlijk kunnen wij op het moment dat we zo'n programma schrijven niet alle onderwerpen voorzien waarover we de komende jaren een standpunt zullen innemen. Daarom besteden we in dit programma veel aandacht aan onze eigen uitgangspunten en aan analyses van de Haagse situatie. Dat maakt dit programma tijdlozer en langer bruikbaar. Daarnaast zal de GroenLinksfractie werkprogramma's opstellen met de eigen prioriteiten voor de komende periode. De fractie zal zich naar de Haagse burgers actief verantwoorden over het eigen functioneren en de politieke inbreng.

Wij hebben gekozen voor vier thematische hoofdstukken. We sluiten daarbij aan op de belangrijkste functies van onze stad voor zijn inwoners. Den Haag is om te beginnen een stad om in te wonen. Dan willen wij er werken. En we willen er in samenleven om al die andere dingen te doen die belangrijk zijn voor ons. Tot slot moet een stad bestuurd worden. Want ons betreft niet alleen door het bestuur maar ook door de burgers.

STAD OM IN TE WONEN

Hoor je Haagse bestuurders spreken, dan hebben ze het al snel over de ruimtenood van onze gemeente. Net als andere grote steden stuit Den Haag regelmatig, letterlijk en figuurlijk, op haar grenzen. Gelegen aan zee zijn de natuurlijke grenzen voor Den Haag meer bepalend dan voor de andere grote steden. Want gelukkig, op een enkele malloot na, denkt niemand meer serieus aan het uitbreiden van de stad in zee. Ook de andere kanten op liggen er weinig fysieke mogelijkheden. De hele regio wordt tenslotte al zeer intensief gebruikt.

De ruimtenood is niet het enige probleem waar de Haagse bestuurders maar moeizaam een antwoord op kunnen geven. Den Haag heeft ook te maken met een eenzijdige en verouderde woningvoorraad. Den Haag is in alle opzichten een ver(twee)deelde stad. Er is sprake van een voortdurende verstedelijkingsdruk op de kwaliteit van onze woon-, werk- en groengebieden.

De ruimtenood was één van de belangrijkste motieven om het grondgebied van Den Haag uit te breiden. Die herindeling is er uiteindelijk gekomen, alleen niet zo vergaand als bestuurlijk Den Haag in meerderheid wenste. Toch zal Den Haag het voorlopig moeten doen met dat grondgebied.

Er zit niets anders op dan dat in samenwerking met de buurgemeenten aan te pakken. GroenLinks vindt al lang dat, ongeacht welk probleem, een puur Haagse bril een te smalle blik oplevert. Alleen in samenwerking kunnen de potenties van de regio aangesproken worden. Gelukkig is de laatste jaren bewezen dat die bereidheid er is en tot succes kan leiden. Voorbeelden zijn de gezamenlijke ontwikkeling van bedrijventerreinen, met regionale en zelfs nationale betekenis, in de Plaspoelpolder en Forepark en de woningbouwlocatie Ypenburg.

Het kost de Haagse bestuurder duidelijk moeite om die veranderde positie in het regionaal verband te erkennen om daaruit een nieuw toekomstbeeld te bepalen. Zo stelde de Haagse gemeenteraad drie jaar geleden de 'Nieuwe Kaart van Den Haag' vast, met een visie voor het ruimtelijk en economisch beleid. Hierin lag de nadruk nog op het benoemen van de bestaande kwaliteiten van Den Haag. En het gebruik van beeldspraak als 'Legal Capital', 'Brainport', of 'Congres- en lobbystad'. Geen kaart voor de Haagse regio, maar een visie waarin de omgeving ondergeschikt gemaakt wordt aan, vermeende, Haagse belangen.

In de kaart was ook nog een indrukwekkende lijst aan projecten opgenomen. Een schrijnender bewijs voor het ontbreken van een heldere visie op de ontwikkeling van het stedelijk gebied valt niet te leveren. Slogantaal en een optelsom van

projecten vormen samen het Haagse beleid.

Een optelsom zonder onderlinge samenhang, een lijstje van voorkeuren van velen zonder prioriteiten, zonder heldere keuzen. En dus wint het kortetermijnbelang het elke keer weer als er beslissingen genomen moeten worden. Zo moet sociale woningbouw in het centrum (de Zwarte Madonna) worden opgeofferd aan nieuwe ministeries, terwijl voor de onmiddellijke omgeving alternatieve plannen voorhanden zijn. Op zo'n moment laat het Haagse bestuur zich van zijn sterkste kant zien. Dan worden slogans spierballentaal.

Vanuit een langetermijnvisie zou Den Haag zijn bouwlocaties gebruiken om ruimte te creëren voor de herstructurering van de oude woonvoorraad. Den Haag praat liever over plaatsen voor een tweede en ondertussen al derde 'Wassenaar', om aantrekkelijk te blijven voor buitenlandse diplomaten en andere rijke immigranten.

Stadsecologische aspecten komen nauwelijks verder dan proefprojecten. Het lijkt erop dat een leidraad 'Duurzaam Bouwen' -bedoeld om duurzaam bouwen te stimuleren- slechts voor de vorm werd aangenomen.

Door het kortetermijndenken en het werken in projecten kan een samenhangende visie niet tot stand komen. Er kan ook geen aandacht zijn voor de beeldkwaliteit in de stad. Dat kan per ongeluk nog wel eens goed uitpakken, maar -zoals in alle kwesties van smaak- leiden planning en meerderheidsbesluitvorming niet automatisch tot de meest smaakmakende resultaten.

Over kwaliteit moet wel gepraat worden, niet alleen door bestuurders en deskundigen, maar vooral met bewoners. Dan ontstaat er ook meer aandacht voor de noodzakelijke sociale en functionele diversiteit in de stad.

Grote investeringen in hoogstedelijke projecten, soms diep onder de grond, vragen de aandacht. De ontwikkeling van openbaar groen, de ecologie van de stad en het waterbeheer vormen de sluitposten in de stadsontwikkeling. De gebieden rond het Centraal Station, Laakhaven en Maanweg vormen landschappen van steen, staal, glas en beton. En als Den Haag dan voornemens heeft voor nieuwe groene woongebieden, wordt daar nog steeds vanuit stedelijke wensen naar gekeken. Zo zal aan de zuidwestkant van de stad (Westlandse Zoom) de woningbouwdichtheid de ontwikkeling van een robuuste ecologische groenstructuur in de weg staan. En, als we niet oppassen, zal het aanwezige groen niet openbaar maar privaat worden in de vorm van tuinen rond de villa's in het nieuwe 'Wassenaar'.

Weinig aandacht ook voor de door ons gewenste

functievermenging. Waarom zouden we sociale woningbouw slopen in de binnenstad? Deze draagt juist bij aan de multifunctionaliteit van het centrum, en aan de levendigheid en veiligheid van ons centrum. Er moeten, met een beetje creativiteit, toch ook in bestaande bebouwing meer combinaties van werk- en wooncomplexen te realiseren zijn? En waarom praten we bij de ontwikkeling van Westlandse Zoom alleen over een verandering van een kassen- en groengebieden tot een nieuw welvend woongebied. Waarom pakken we de zuidkant van de stad niet in een masterplan aan. De opbrengsten van zo'n woongebied kunnen dan gebruikt worden om het centrum van Loosduinen een kwaliteitsimpuls te geven.

De Haagse dadendrang heeft ook tot gevolg, dat op te veel plekken in de stad geheet, getimmerd en geboord wordt. Dat geeft veel klachten. De Haagse binnenstad is soms nauwelijks bereikbaar. Winkelbedrijven klagen steen en been over teruglopende omzetten. Fietzers en wandelaars staan soms doodsangsten uit voordat zij openbare voorzieningen kunnen bereiken. En als absoluut dieptepunt van de laatste jaren: het gebrek aan voortgang bij de tramtunnelbouw.

Los van het imago van een daadkrachtig college ontstaat op deze manier ook een beeld van onmiskenbaar mismanagement. Hoe is het mogelijk dat een tunnelbouwer ondanks aantoonbaar falen niet tot een schadeloosstelling gedwongen wordt? Hoe lang nog kan een congrescentrum jaar in jaar uit met toekomstplannen komen, die achteraf telkens tot

exploitatietekorten leiden? En wanneer is het eindelijk zo ver, dat een wethouder zijn bestuurszetel niet alleen om persoonlijke ambities ruimt, maar uit besef dat zij of hij (mede) verantwoordelijk is voor herhaaldelijke wanprestaties?

De stadsontwikkeling in Den Haag heeft in de afgelopen jaren veel uiteenlopende impulsen gekregen. Het oordeel van de Haagse bevolking over de talrijke projecten loopt daarbij uiteen van "ambitieuze" en "gedurfd" tot "buitensporige prestigeprojecten", "geldverslindende beerput" of "laf sloopbeleid". Het college vertoonde vaak, in figuurlijke en letterlijke zin, een verpletterende dadendrang. Snel kwam er een concreet voorstel tot stand, zonder voorafgaand behoorlijk overleg met de belanghebbenden. Zonder inlevingsvermogen in wat zulke voorstellen emotioneel kunnen betekenen voor de betrokken Hagenaars. Je zult maar in de krant lezen dat jouw huis, waar je net je nieuwe keuken in af hebt, op het lijstje te slopen panden staat. Om dan maanden later, na nachten woelen en vele roerige inspraakavonden, te bereiken dat de sloopplannen aanzienlijk beperkt worden. En dan een wethouder horen verklaren dat hij ook een beetje moest overvragen om zijn doel te bereiken. Een bestuurder dus die om tactische redenen je maanden in de zeik heeft laten zitten. En het patroon herhaalt zich: hoezo lerende gemeente-organisatie? Stadsvernieuwing in Duindorp, Rustenburg, de Zwarte Madonna. Even zo vele voorbeelden van regentesk collegegedrag, minachting van de politiek en voor de Haagse burgers.

Volkshuisvesting

In een grote stad vraagt volkshuisvesting om aanhoudende zorg. Door het stijgen van de huur_ en koopprijzen komen de lagere en middeninkomens moeilijk aan een behoorlijke woning. Vrije vestiging en maximale marktwerving leiden op een woningmarkt met beperkt aanbod tot prijsopdrijving en het recht van de sterkste.

Den Haag kent dit soort problemen. Er zijn jongeren die zelfstandig willen wonen en migranten die een groot huis zoeken. De grootste motor achter de stijgende behoefte aan woonruimte is dat steeds meer mensen alleen gaan wonen. GroenLinks vindt dat de gemeente het recht van iedereen op een goede en betaalbare woning als uitgangspunt moet nemen. Zo nodig wijkt het marktmechanisme daarvoor.

Aan de reële woningbehoefte zal tegemoet gekomen moeten worden. Dat is ook uit praktische overwegingen verstandig, anders verlaten grote groepen de stad. Een betere benutting van de huidige woningvoorraad kan bijdragen aan een veranderende behoefte aan woonruimte. Daarom wordt het verhuizen van groot naar klein bevorderd. Huishoudens die kleiner willen gaan wonen moeten voorrang krijgen bij de doorstroming.

Betaalbare huurwoningen

Beperking van de huurprijs moet, in combinatie met huursubsidie, alle sociale woningbouw voor beneden-modale huishoudens bereikbaar maken. Deze groep komt bij voorrang voor deze woningen in aanmerking. In de beleidsovereenkomst met de woningcorporaties wordt vastgelegd dat de corporaties bij woningtoewijzing geen strengere normen hanteren voor de verhouding huur/inkomen. De gemeente heeft hierin, ondanks haar beperkte rol, een belangrijke taak. De woningcorporaties zijn de belangrijkste ontwikkelaars en beheerders van dit maatschappelijk erfgoed. De woningcorporaties zijn ook goed aan te spreken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheden. Bij commerciële verhuurders en particuliere huiseigenaren is dat soms wat minder vanzelfsprekend. Zeker voor sommige particuliere huiseigenaren is het geldelijk gewin

belangrijker dan het bieden van een goed en verantwoord woonaanbod.

Vanuit haar algemene verantwoordelijkheid richt de gemeente daarom huurteams op. Die teams gaan huiseigenaren opsporen en aanpakken die meer huur vragen dan wettelijk is toegestaan of die hun onderhoudsplicht verzaken.

Het vaststellen van huurverhogingen gebeurt in het andere Den Haag; door de landelijke politiek. De gemeente moet daarom bij regering en parlement met kracht aandringen op beperking van de jaarlijkse huurverhoging tot het inflatiepercentage. En op bevestiging van de maximale puntenhuur. Den Haag moet wel, eindelijk, een Woonlastenfonds instellen. Ondanks huursubsidie leggen de huur- en woonlasten een te groot beslag op het bestedingsbudget van mensen met een minimuminkomen. Een bijdrage uit het Woonlastenfonds kan in onredelijke situaties verlichting bieden.

Positie huurders

De positie van de huurder wordt versterkt. Door goed ondersteund en invloedrijk huurdersoverleg bij groot en klein onderhoud, renovatie en herstructurering. En door professionele ondersteuning bij huurprijvaststelling en procedures bij de huurcommissies.

Variatie in aanbod

Er is een gevarieerd en flexibel aanbod nodig om verschillende groepen bewoners ook op termijn te kunnen huisvesten. Denk aan hierbij aan jongeren, ouderen, woongroepen, mensen met verschillende leefstijlen, mensen die aangepaste voorzieningen nodig hebben en kleine ondernemingen. Dit kan door nieuwbouw en aanpassing van bestaande bouwwerken, waaronder leegstaande kantoren en scholen.

De aandacht voor studentenhuishuizing moet verder worden versterkt. Belangrijker nog is dat er ook voor de niet-studerende werkende jongeren een groter aanbod aan geschikte en betaalbare woningen komt. Steeds opnieuw zoeken van restplekken in sloopbuurten is volstrekt onvoldoende. In ontwikkelings- en herstructureringsplannen worden geschikte woningen voor jongeren ingepland.

Woningvoorraad

Corporaties mogen hun aantal woningen in de kernvoorraad verminderen naarmate huishoudens met midden en hoge inkomens uitstromen naar duurdere woningen. Dat is in individuele gevallen verantwoord. Als alle plannen van particulieren, corporaties en stadsdelen om goedkope woningen om te zetten in duurdere worden opgeteld, wordt de kernvoorraad echter te klein. Dus is het afremmen van deze plannen nodig. In beleidsovereenkomsten tussen gemeente, stadsdelen, corporaties en bewonersorganisaties worden hierover afspraken gemaakt. GroenLinks wil jaarlijks de omvang van de kernvoorraad toetsen, mede op basis van een prognose van de ontwikkeling op langere termijn. Stadsvernieuwingplannen worden hierop getoetst.

GroenLinks is tegen het verkopen van betaalbare huurwoningen. Den Haag heeft die woningen in de toekomst hard nodig. Wat eenmaal verkocht is, wordt alleen maar duurder en verdwijnt geleidelijk uit de kernvoorraad sociale woningen. Experimenten met de verkoop van de binnenkant van de woning worden wel positief benaderd.

Herstructurering

Herstructurering van de woningvoorraad in alle buurten van Den Haag is wenselijk. Zo kunnen mensen, ongeacht hun huishoudtype en inkomen, overal wonen en wordt doorstroming in de "eigen wijk" mogelijk gemaakt. Herstructurering is geen allesoverheersend streven. Het is ondergeschikt aan het behoud en herstel van goedkope woningen. Het bouwen van duurdere woningen in buurten waar die nu praktisch ontbreken, is goed voor de doorstroming. Differentiatie van de woningvoorraad per wijk schiet haar doel echter voorbij als dit ten koste gaat van het behoud en herstel van goedkope woningen.

Nieuwbouw

Er komt een fonds sociale woningbouw; bij nieuwbouwprojecten wordt volgens een vast percentage sociale woningen gebouwd. Projectontwikkelaars worden hiermee gewezen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van sociale woningbouw.

Grondbeleid

Of de overheid zelf grond in eigendom moet verkrijgen, hebben of houden hangt af van de situatie. In woonwijken met veel particulier woningbezit is er geen bezwaar om bestaande erfpachten af te kopen. In stadsgebieden waar echter grootschalige vernieuwingen te verwachten zijn, moet de gemeente het eigendom van de grond nastreven. Daar moet de gemeente zijn wettelijk voorkeursrecht actief inzetten als instrument tegen speculaties.

Het eigendom van de grond is zeker gewenst in nieuwe ontwikkelingsgebieden (bijvoorbeeld

VINEX-locaties of bedrijventerreinen). Na realisatie wordt bepaald of deze grond kan worden verkocht.

Groenbeleid

Den Haag is een groene stad, maar nog groener mag altijd. Daarom wil GroenLinks het aantal straatbomen door herplanten en een extra plantprogramma vergroten. Grote bestaande groengebieden (Haagse Bos, Scheveningse Bosjes, Bosjes van Pex en de duinen) worden extra beschermd.

Bouwbeleid

In het ruimtelijke ordeningsbeleid van de gemeente moet rekening gehouden worden met de bestaande omgeving en de bestaande bewoners. Dit betekent niet dat wij alleen meer van hetzelfde willen. Het betekent dat wij binnen de marges van de vernieuwende impact van bouwprojecten de bestaande bebouwing willen respecteren. Soms betekent dit 'historiserend bouwen', soms kan volstaan worden door passende maten en bouwmaterialen. In andere gevallen kan bewust gekozen worden voor afwijkende bebouwing die in een totaalbeeld van een stedelijk gebied meerwaarde betekent. Naast een hoogbouwvisie zal de gemeente ook een architectuurvisie moeten ontwikkelen. Zo'n visie moet veel verder gaan dan alleen maar de nu geformuleerde uitgangspunten over beschermde stadsgezichten.

Duurzaam bouwen

Duurzaam bouwen moet centraal in het gemeentelijke beleid tot uitdrukking komen. Dat zal moeten meewegen bij beslissingen over slopen of handhaven van bestaande gebouwen. Meer moet gekeken worden naar herbestemming van oudere panden. En pas als dat niet mogelijk blijkt, komt de slopershamer in aanmerking. Bij renovatie en nieuwbouw wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van 'warme' natuurlijke materialen zoals hout en gebakken steen. Bij nieuwbouwplannen moet bovendien het gebruik van gevelbeplanting, vegetatiedaken en daktuinen gestimuleerd worden.

Kwaliteit openbare ruimte

Mooi en passend in de omgeving bouwen hoeft zeker niet truttig te zijn. Opvallend is wel dat in stadsvernieuwingsgebieden vaak, zonder reden, te weinig aandacht is voor de bouwkwiteit in relatie tot de omgeving. De kwaliteit van de openbare ruimte vormt uit kostenoverweging blijkbaar het sluitstuk van een bouwplan. Bouwplannen moeten daarom niet meer beoordeeld worden als afzonderlijke elementen, maar beoordeeld worden op hun bijdrage aan de totale kwaliteit van de stad. GroenLinks is voorstander van het vastleggen van een bepaald percentage van de bouwsom als verplichte bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte.

De aanwezigheid van markante plekken in het stadsgezicht en de aanwezigheid van kwalitatief hoogwaardige openbare ruimten zijn ook ongelijk over de stad verdeeld. Om die achterstanden in te lopen is geld nodig. Dat kan met behulp van een speciale vereffeningsregel binnen het stadsvernieuwingsfonds.

Welstandstoezicht

De gemeenteraad moet serieus omgaan met de adviezen van de welstandscommissie en andere commissies voor ruimtelijke ordening en verkeersveiligheid. Zeker bij bouwplannen in beschermde stadsgezichten kan de welstandstoets alleen in zéér uitzonderlijke gevallen worden genegeerd. Helaas zijn in sommige gebieden 'historische' fouten gemaakt. GroenLinks wil een speciaal beleid ontwikkelen om in zulke gebieden gerichte herstelactiviteiten uit te voeren.

Monumenten

Monumentenbeleid moet uit een aantal elementen bestaan. Bij Rijksmonumenten moet er extra aandacht bestaan voor het beheer. Dat vraagt om een verscherpt aanschrijvingsbeleid. Bovendien stelt de aanwezigheid van zulke monumenten eisen aan de onmiddellijke omgeving: die mag geen afbreuk doen aan het monument. Bij beschermde stadsgezichten moet naast historiserend bouwen ook gedacht worden aan nieuwe passende architectuur en herstelprogramma's. Met spoed moet gewerkt worden aan de afronding van de Cultuur Historische Verkenningen met passende gevelwandregelingen.

Wijkbeheer

Burgers worden nog te veel als sluitstuk van de besluitvorming gezien. Eigenlijk behoren zij de belangrijkste beslissers te zijn. GroenLinks stelt daarom voor de wijkbudgetten te verdubbelen, gekoppeld aan een systeem van democratisch buurtbeheer. Gedacht moet worden aan bewonersparticipatie bij de inrichting van de openbare ruimte en groenstructuren, en ook het

beheer ervan. De GroenLinks-fractie heeft daarvoor concrete suggesties gedaan voor het vormen van een Groenscheppingsfonds. Dat fonds maakt het mogelijk meer geld voor groen in buurten beschikbaar te stellen in combinatie met een eigen beheer van het groen door omwonenden. Deze aanpak is op andere terreinen ook goed te gebruiken.

Verkeer en vervoer

Onnodige mobiliteit moet worden teruggedrongen. Dit kan door wonen en werken ruimtelijk beter in de stad te integreren. Ook thuiswerken en een grotere flexibiliteit in werktijden dragen daar aan bij.

Binnen het noodzakelijke vervoer (zakelijke en privé) moet een verschuiving plaatsvinden naar openbaar vervoer en fiets. Dat kan alleen als het openbaar vervoersnet fijnmazig is en de dienstregeling een hoge frequentie heeft. Aan fietsers moet ruimte en veiligheid geboden worden door bijvoorbeeld vrijliggende fietspaden en stallingen.

Alleen stimuleren van openbaar vervoer en fietsgebruik levert te weinig op. Daarom zal het autoverkeer teruggedrongen moeten worden. Dat vraagt veel aandacht van de gemeente voor vormen van verkeersmanagement. Het verdelen van het verkeer over verschillende verkeersstromen en het bevorderen van vervoersplannen. Het stimuleren van alternatieve bevoorradingsystemen en, zeker niet in de laatste plaats, een verscherpt parkeerbeleid. Hierbij moet de gemeente enerzijds gebruik maken van overtuigingskracht in overleg, maar anderzijds moet de gemeente duidelijke normen stellen en die ook handhaven. Vanzelfsprekend geeft de gemeente in zijn eigen organisaties onophoudelijk het goede voorbeeld.

Projecten als RandstadRail en Agglonet moeten met prioriteit worden uitgevoerd.

Er moet een nieuwe nota komen over fietsverkeer. Daarin is ook een programma opgenomen voor een structuur van hoofdfietslijnen, die snel en veilig verkeer voor fietsforensen mogelijk maken. Binnen de regio moeten zogenaamde fietssnelwegen, bijvoorbeeld naar Delft, Zoetermeer en de VINEX-gebieden worden aangelegd.

Autoverkeersprojecten als het Trekvliettrace en de Noordwestelijke hoofdroute worden beperkt tot maatregelen die wel de verkeersafwikkeling bevorderen, maar niet de groei van het autoverkeer stimuleren.

Het autoverbruik moet worden tegengegaan vanwege de gevolgen voor het milieu. Inwoners van de stad moeten weer meer ruimte krijgen om in de stad te lopen, spelen en recreëren. Dat kan alleen door de ruimtevretende werking van de auto in de openbare ruimte tegen te gaan.

Energie en watervoorziening

De overheid loopt natuurlijk voorop in milieubewust energiegedrag. Dit kan door een intensiever eigen beleid rond energiebesparing. De gemeente moet daarboven actief naar de bevolking uitdragen welke bijdragen particulieren zelf kunnen leveren.

Dat geldt ook voor waterbeheer. Veel van het regenwater vloeit nu nog via riolen weg. Dat kan worden opgevangen voor de besproeiing van tuinen, plantsoenen of voor het doorspoelen van toiletten. Zulke 'grijswater-systemen' zijn nog weinig ontwikkeld. De gemeente zal zulke systemen moeten stimuleren.

In een aanpak van de energie- en milieuproblematiek ondersteunt de gemeente wijkgerichte 'pilot'-projecten. Hierbij wordt uitgegaan van een analyse van geografische, economische, demografische en sociale kenmerken en worden de aanwezige middelen en barrières geïnventariseerd. Prioriteit wordt gegeven aan behoud, consolidatie en effectmeting op de langere termijn. Dit verhoogt de zichtbaarheid en maakt dat mensen zich betrokken voelen.

Afvalbeleid

Het terugdringen van de hoeveelheid bedrijfs- en huishoudelijke afvalstromen blijft ontzettend belangrijk. De gemeente kan zelf bijdragen aan het selectief omgaan met verpakkingsmaterialen en aan het bevorderen van hergebruik en recycling van afvalmaterialen.

De trend om de noodzaak van gescheiden afvalinzameling te nuanceren wordt weer omgebogen. Ook voor oude wijken en wijken met veel hoogbouw zijn gescheiden afvalinzamelingssystemen haalbaar. Wel wordt de scheiding van afval ondersteund door permanente voorlichtingsacties over noodzaak en nut. Te veel verhalen doen de ronde over de zinloosheid van scheiding.

Een van de maatregelen is het inrichten van meer ecoparken. De gemeente kan door het bieden van een goede inzamelstructuur komen tot afvalreductie-convenanten met het MKB en de grootwinkelbedrijven.

Heldere afspraken in aanvullende contracten met de uitvoerende organisaties (de Haagse Milieu Service, de Afval Verwerking Rijnmond en het Haags Werkbedrijf) moeten leiden tot betere afstemming tussen de verschillende inzamelactiviteiten (vuilophaal, regulier legen van glas- en papiercontainers en de veegdiensten).

STAD OM IN TE WERKEN

Nog maar kort geleden zag de toekomst er voor Den Haag somber uit. Omdat de gemeente kampte met financiële tekorten stond zij onder financieel toezicht van de Rijksoverheid (de zogenaamde art. 12-status). Het leek erop dat onze trotse Residentie verweekt was in een neergaande economische spiraal. De financiële nood was aanleiding tot bezuinigingen, daardoor liepen de voorzieningen achteruit. Het inwoneraantal van de stad zakte, het gebrek aan werkgelegenheid drukte en de sociale lasten namen toe. Die hoge sociale lasten zorgden voor weer een extra druk op de toch al beperkte budgetten.

De neerwaartse trend is inmiddels doorbroken. Den Haag plukte de vruchten van de goede economische ontwikkelingen, en dankzij financiële steun van de Rijksoverheid kon een miljard aan openstaande schulden worden gesaneerd.

Minder slecht, of zelf beter, is nog niet goed genoeg. Den Haag kan zich de luxe niet veroorloven achterover te leunen. Want nog steeds is meer dan 10% van de Haagse beroepsbevolking werkloos. En ook in de toekomst zal er een grote vraag zijn naar (passende) scholing, naar een verbreding van de eenzijdig samengestelde arbeidsmarkt en naar een meer evenwichtige verdeling van bestaande arbeid.

Nieuwe rolverdeling

Toch lijkt het gemeentebestuur nog niet helemaal doordrongen van de noodzaak om in deze behoeften te voorzien. Het lijkt er eerder op, dat de veranderende economische relaties binnen de regio nog niet tot het bewustzijn van het Haagse bestuur zijn doorgedrongen.

Door de verstedelijking in de afgelopen jaren ontstonden er ook buiten Den Haag belangrijke economische centra op kantoren- en bedrijventerreinen in Zoetermeer, Rijswijk en Leidschendam. Mede daardoor is het woon-werkverkeer in de regio fors toegenomen. Zo werken er bijvoorbeeld meer Hagenaars in Rijswijk dan Rijswijkers in Den Haag.

De realiteit, is dat Den Haag met zijn buurgemeenten, ook op gebieden als economische ontwikkeling en werkgelegenheid, moet komen tot een nieuwe en gezamenlijke rolverdeling. Die is nodig voor de gezamenlijke ontwikkeling van openbaar vervoer (RandstadRail), voor de gemeenschappelijke realisatie van het nieuwbouwgebied Ypenburg en de aanstaande samenwerking bij de ontwikkeling van de zogenaamde Westlandse Zoom ten zuidwesten van Den Haag. Den Haag heeft zijn dominante economische positie in de regio Haaglanden verloren. Onze stad

functioneert steeds meer als een -belangrijke- keten in een regionaal netwerk. Dat maakt dat problemen als ruimtenood, economische tweedeling en een eenzijdige structuur van de werkgelegenheid moeten worden opgelost door een regionaal economisch ontwikkelingsbeleid en door regionale samenwerking.

Economische tweedeling

Den Haag heeft wel geprofiteerd van het voorspoedige economische tij van de laatste jaren, maar eigenlijk onvoldoende. Den Haag is achtergebleven bij de positieve trend in andere delen van Nederland. Wel benut onze residentie zijn rol als bestuurscentrum steeds beter. Armoede en sociaal-economische tweedeling zijn nu echter nog net zo aanwezig als tijdens de vorige raadsverkiezingen. Den Haag is onverminderd de stad met de scherpste sociale tweedeling in ons land.

Een belangrijke oorzaak hiervoor is de grote kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Zo beschikt zo'n zeventig procent van de Haagse schoolverlaters over een lage of zelfs geen opleiding, terwijl de werkgelegenheid voor eenzelfde percentage bestaat uit kennisintensieve beroepen. Met als resultaat een hoge werkloosheid - vooral onder allochtonen, vrouwen, vluchtelingen, mensen met een handicap en mensen met onvoldoende onderwijs. Die werkloosheid gaat gepaard met beperkte kansen op de woningmarkt en beperkte toegang tot sociale en culturele voorzieningen. Gevolgen zijn inactiviteit of uitsluiting van het maatschappelijk leven. Die economische tweedeling is dus een belangrijke de oorzaak voor de ruimtelijke en sociaal-culturele tweedeling in onze stad.

Die grote kloof tussen vraag op de arbeidsmarkt en aanbod vanuit de opleidingsmarkt roept vragen op. Zijn opleidingscentra en opleidingstrajecten wel voldoende toegesneden op de vraag van de arbeidsmarkt? Nog belangrijker is de vraag naar het gemeentelijk economisch stimuleringsbeleid. Want dat zou erop gericht moeten zijn om tot een meer evenwichtige verhouding tussen vraag en aanbod te komen. Nieuwe werkgelegenheid zou vooral gestimuleerd moeten worden in marktsegmenten als toerisme en horeca. Daarnaast verwachten wij dat de zorg- en milieueconomie nieuwe arbeidsplaatsen zullen scheppen. De stijgende behoefte aan zorgdiensten en de noodzaak tot een goed wijk- en buurtbeheer zijn de aanleiding voor die verwachting.

Gesloten arbeidsmarkt

In de arbeidsmarkt zet de economische

tweedeling zich door. Vooral vrouwen en allochtonen komen onvoldoende aan bod. Blanke mannen domineren nog steeds in leidinggevende functies, in technische beroepen en in beleidsfuncties. Ongelijke kansen op de arbeidsmarkt geven immers ongelijke mogelijkheden in andere maatschappelijke terreinen.

Noodzakelijk is dus dat de Haagse politiek in zijn beleid niet alleen meer rekening houdt met de stimulering van de "onderkant van de arbeidsmarkt". Het werkgelegenheidsbeleid moet zich ook specifiek richten op een meer gelijkwaardige participatie van vrouwen en allochtonen in de arbeidsmarkt.

Den Haag stuurloos?

Externe omstandigheden bepalen steeds de mogelijkheden die we in de Haagse regio hebben om de economische ontwikkeling te sturen. De wereld wordt kleiner, de onderlinge verbanden sterker. Dat maakt ons nog geen slachtoffer van die externe omstandigheden. Het stadsbestuur heeft op veel terreinen mogelijkheden om te sturen en zeker om te stimuleren en te ondersteunen. Zij kan structuurplannen inzetten op het gebied van de ruimtelijke ordening. Den Haag kan ook gemeentelijke en regionale fondsen oprichten en gebruiken, of samenwerkingsverbanden aangaan met andere overheden en zelfs met marktpartijen.

De gemeente moet zich ook steeds bewust zijn van zijn voorbeeldfunctie als werkgever. Met de grote aantallen werklozen moet elke mogelijkheid benut worden om bij te dragen aan een meer rechtvaardige verdeling van arbeid. Van de gemeente mag zeker worden verwacht

dat ze gesubsidieerde arbeid omzet in volwaardige arbeid. En van onze gemeente mag ook verwacht worden dat zij in het eigen arbeidsvoorwaardenbeleid mogelijkheden biedt voor een grotere diversiteit in arbeidsparticipatie.

Kansen

Alleen als de gemeenten in Haaglanden tot een sterke samenwerking komen kunnen de hoge werkloosheid, de economische tweedeling en de eenzijdige samenstelling van de arbeidsmarkt succesvol bestreden worden. Alleen een gezamenlijke regionale aanpak geeft een antwoord op de ruimtenood en maakt de economische ontwikkeling naar meer economische centra hanteerbaar.

Die regionale samenwerking kan alleen slagen als zij vorm krijgt in een slagvaardige en minder vrijblijvende bestuurlijke organisatie die kan beschikken over sterkere op de economie gerichte regelingen. GroenLinks pleit daarom voor de ontwikkeling van een regionaal kenniscentrum dat de regio op passende manier kan ondersteunen.

Even belangrijk en noodzakelijk acht GroenLinks een innovatiecentrum. Dat centrum zou de totstandkoming van een duurzame stedenbouw (voor woningbouw en voor utiliteitsbouw) moeten stimuleren. Daarnaast zouden mogelijkheden moeten worden ontwikkeld voor meervoudig grondgebruik en voor de technologieontwikkeling in Haaglanden. Daarbij moet worden gedacht aan kennisverbreding en technologisch onderzoek op het gebied van de energieverzorging (stadsverwarming, afvaltechniek en milieubesparend openbaar vervoer).

Fondsvorming

De laatste jaren zijn positieve ervaringen opgedaan met het regionaal grondkostenfonds en het mobiliteitsfonds in Haaglanden. Daarom is GroenLinks voorstander van een verdere integratie van andere economische regelingen. Zo zou een regionaal grondbedrijf een goede bijdrage kunnen leveren aan een meer evenwichtige verdeling van winsten of saneringskosten van woningbouwlocaties of bedrijventerreinen.

Wenselijk is ook fondsvorming voor het huisvestingsbeleid en het groenbeleid in de regio. Zo kan een door alle gemeenten gefinancierd groenfonds bijvoorbeeld een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van de regionale groenstructuur (Westlandse Zoom, Vlietrand etc.). Ook de verbetering van binnenstedelijk kerngroen (b.v. een ecoduct in het Haagse Bos) behoort tot mogelijke bestedingsdoeleinden.

Even belangrijk is de instelling van een fonds voor de (steun aan) herstructurering van de verouderde woningvoorraad, de herontwikkeling van bedrijventerreinen en de stadsvernieuwing in oude historische centra (b.v. Loosduinen en Scheveningen). Net als bij het grondkostenfonds van de VINEX-locaties zal ook hier elke regiogemeente een bijdrage leveren. Het fonds zal door Rijksbijdragen en overschotten van winstgevende regionale bouwlocaties worden gefinancierd.

Bedrijventerreinen

Naast de ontwikkeling van het Laakhaven- en het Binckhorstgebied moet er veel aandacht zijn voor de afronding van het Scheveningse Havengebied. Hiervoor moeten extra ontwikkelingsgelden uit het economisch structuurbeleid beschikbaar komen. Daarbij is er natuurlijk altijd aandacht voor de mogelijkheden van het vrachttransport per spoor.

De bestaande industriegebieden Kerkentuinen en Zichtenburg moeten opgenomen worden in een

op te stellen plan tot instandhouding van industriegebieden. Hierbinnen moeten gemeenten en bedrijven afspraken maken over het beheer, ontwikkeling en exploitatie van die gebieden.

Verbreding van de arbeidsmarkt

Meer investeringen in de milieu- en zorg economie zijn op zichzelf al belangrijk genoeg, maar dragen daarnaast ook bij aan de noodzakelijke verbreding van de arbeidsmarkt.

GroenLinks is voorstander van een regionaal ontwikkelingsplan, gericht op een duurzame energieverzorging. Dat plan moet de energiedoelstellingen concretiseren en inzicht geven in de geschikte milieutechnologieën om die doelstellingen te realiseren.

GroenLinks verwacht van de verbetering en versterking van het wijk- en buurtbeheer een aanzienlijke werkgelegenheidsimpuls. Nu als gewenst neveneffect, maar zulke voor de gemeenschap heel belangrijke taken moeten stelselmatig worden ingebed in gemeentelijke en semi-gemeentelijke organisaties. Dat betekent dat de gesubsidieerde arbeidsplaatsen moeten worden omgezet in volwaardige en vaste functies, die marktconform beloond worden.

Midden- en kleinbedrijf

In de arbeidsmarkt is er een te grote en te eenzijdige gerichtheid op de topsegmenten met de betere banen. In het Midden- en Kleinbedrijf kunnen veel banen worden gecreëerd voor andere groepen werknemers. Dat moet dan ook veel meer aandacht en prioriteit krijgen. GroenLinks vindt dat voor die bedrijven meer plek moet worden ingeruimd op bedrijvenlocaties. Zeker op de nieuwe locatie Binckhorst zou ten minste 40% van het gebied bestemd moeten zijn voor het Midden- en Kleinbedrijf. Door de gunstige logistieke ligging, dicht bij water en rail, liggen hier uitdagingen voor milieubewuste en duurzame economische ontwikkelingen.

Openingstijden winkels

Er zijn veel goede redenen te noemen om ruime openingstijden te hanteren. De samenleving individualiseert, mensen worden in kleinere verbanden, de verhouding tussen werk-, privé- en rusttijd verandert. Star vasthouden aan de oude beperkte openingstijden zou het leven van heel veel Hagenaars praktisch veel moeilijker maken. De overheid heeft natuurlijk wel een taak in het reguleren van openingstijden. Zo moeten de voorwaarden geschapen worden voor eerlijke concurrentieverhoudingen. Aan sommige mensen in sociaal zwakkere posities moet ook een minimum aan beschermingsniveau geboden worden.

Voor GroenLinks is daarboven belangrijk dat niet alleen economische belangen de doorslag geven. Wij voelen ons niet thuis in een samenleving waarin consumentisme geregistreerd wordt.

Daarom vindt GroenLinks dat bij voorkeur iedere eerste zondag van de maand weer kooploos moet worden. Ter voorkoming van 'valse' concurrentie wordt binnen Haaglanden de definitieve keuze met de buurgemeenten afgestemd. Er moet ook een mogelijkheid zijn om de binnenstad te bezoeken zonder meegezogen te worden in funshappen. Een verdere uitbreiding van de openingsuren op de koopzondagen wordt tegengegaan.

Voor heel veel, vooral allochtone, winkeliers is de zondagsverkoop van cruciaal belang om het bedrijf in stand te houden. In een multiculturele stad past ook een gevarieerd aanbod in winkeltijden. Daarom krijgen kleine zelfstandige winkeliers de vrijheid zelf te bepalen op welke dag in de week zij hun winkel sluiten. Als sluitstuk moet de controle op en de handhaving van de openingstijden, voor kleine zelfstandige winkeliers en voor de grotere winkelbedrijven, streng zijn.

Het is goed dat mensen die op reis zijn hun primaire behoeften aan eten en drinken kunnen bevredigen op stations en in benzinestations. Daartoe moet het aanbod zich dan ook beperken. De alternatieve zelfbedieningswinkels die ontstaan, kunnen als vorm van oneerlijke concurrentie niet toegestaan worden.

Ambulante handel

Ambulante handel moet gestimuleerd worden. Het meer flexibel toelaten van kraampjes, handkarren en andere verkoopmogelijkheden voor detailhandel, curiosa en kunst levert een bijdrage aan een levendig straatbeeld. Enige regulering is dan echter ook nodig vanwege de ruimtelijke inpassing en om de concurrentieverhoudingen eerlijk te houden.

Bestrijding van de tweedeling van de arbeidsmarkt

Gelijkwaardige deelname aan de arbeidsmarkt en aan de bredere samenleving gaat niet vanzelf. Behalve door aanwezige werkervaring wordt die deelname sterk beïnvloed door persoonlijke levensomstandigheden. Regels en faciliteiten, die eventuele belemmeringen weg kunnen nemen, zijn als ondersteuning nodig. Dat geldt vooral voor de verschillen in kennis. Veel genoemde voorbeelden hierbij zijn de taalachterstanden bij migranten, asielzoekers en vluchtelingen en het

gemiddeld lage opleidingsniveau van Haagse schoolverlaters.

GroenLinks bepleit in dit verband betere faciliteiten voor onderwijsinstellingen en opleidingsinstituten, gericht op het voorkomen en verkleinen van kennisverschillen. Bijzondere aandacht verdienen daarbij scholen en instellingen, die hun activiteiten richten op een betere arbeidsparticipatie van migranten en vrouwen.

Gezien de grote kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zal ook gericht moeten worden geïnvesteerd in een betere doorstroming op de arbeidsmarkt. Ter verbetering van de arbeidsmarktmobiliteit pleit GroenLinks voor ruimere toepassingsmogelijkheden van bijscholingsmogelijkheden

Instroom- en doorstroombanen

In veel opzichten hebben de regelingen voor het vergroten van arbeidsparticipatie succes gehad in het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een zwakke startpositie. Die successen gaan zich tegen zichzelf keren als er onvoldoende doorstroombogelijkheden geboden worden. Veel organisaties in de publieke en dienstverlenende sectoren zouden niet meer kunnen functioneren zonder deze werknemers. Dat zegt ons dat op te veel plekken de regelingen gebruikt worden vanwege de economische voordelen.

De gemeente heeft een grote verantwoordelijkheid als werkgever en zal het voortouw moeten nemen in het bevorderen van de doorstroom. Een eerste vorm van doorstrooming is het reguleren van de reguliere functies. Een tweede vorm is het aanbieden van zwaardere functies. Daar zijn veel mogelijkheden voor binnen de eigen organisaties. En door bemiddeling in de eigen netwerken kunnen bij andere organisaties mogelijkheden aangeboord worden.

Heel wat betrokken werknemers zijn onmiddellijk geschikt voor doorstrooming. Voor anderen moet er meer moeite worden gedaan. Voor betere individuele begeleiding en opleiding moet meer geld vrijgemaakt worden. Door de werknemers meer te laten rouleren over verschillende functies en organisaties krijgen zij een bredere werkervaring.

Belemmeringen wegnemen

Ondanks alle inspanningen voor een gelijkwaardige deelname wordt de arbeidsmarkt in Den Haag nog steeds gekenmerkt door een sociale tweedeling. Onregelmatige werktijden, hoge werkdruk, multidisciplinaire inzetbaarheid en flexibele werkplekken zijn sterk toegenomen en vergen van veel werknemers een zeer flexibele, geregeld zelfs te meegaande werkhouding. Niet iedereen kan zomaar beantwoorden aan deze eis van flexibiliteit. Vooral zorgtaken zijn moeilijk te combineren met deze vormen van veeleisende flexibiliteit. Ook culturele en religieuze achtergronden kunnen flexibele participatie op de arbeidsmarkt bemoeilijken.

GroenLinks pleit daarom voor een verbetering van de secundaire arbeidsvoorwaarden, waarmee zulke belemmeringen worden weggenomen. Hierbij denken wij vooral aan verbetering van mogelijkheden voor kinderopvang en andere vormen van ondersteuning voor zorgtaken.

Kinderopvang

Er dreigt ook een tweedeling in de kinderopvang. Jaarlijks verdwijnen er gesubsidieerde plaatsen ten gunste van bedrijfs- en particuliere plaatsen. Er zijn lange wachtlijsten voor de gesubsidieerde kinderopvang. De gemeente gaat eindelijk een beleid voeren om deze wachtlijsten tégen te gaan.

Peuterspeelzalen moeten wel een algemeen toegankelijke basisvoorziening blijven, waar kinderen ook werkelijk kunnen spelen. Waar nodig kunnen peuters, via de zogenaamde Voorschool, hun taalachterstand inhalen.

Toerisme

De toeristische sector kan bijdragen aan een economisch gezonde stad en werkgelegenheid bieden aan laaggeschoolden. Tegelijkertijd kan de groei van toerisme, zeker als deze te eenzijdig wat betreft aanbod is tot onaanvaardbare overlast leiden. GroenLinks kiest dan ook voor selectieve groei in karakter en tijd van het jaar van het toerisme. Kwalitatief hoogwaardig toerisme, verspreid over de stad en verspreid over het jaar is goed voor de economie, de werkgelegenheid zonder de leefbaarheid daarbij te vergeten. In het promotiebeleid moet veel meer aandacht komen voor juist die bijzondere en kleine initiatieven die interessant zijn de bewust zoekende toerist.

Daarnaast moet Den Haag zijn status als residentie beter benutten. Er zou een koninklijke wandelroute moeten worden bewegwijzerd, te beginnen in de Koninklijke wachtruimte in Hollands Spoor langs de verschillende paleizen en belangrijke plaatsen. Gedurende de zomermaanden zouden al die accommodaties ook open moeten staan voor bezichtiging.

Scheveningen-badplaats

De groei van het toerisme in Scheveningen moet verschuiven van het hoogseizoen in de zomer

naar een badplaats die in alle vier jaargetijden aantrekkelijk is. Dit stelt zijn eisen aan de programmering en de stedenbouwkundige afronding van de badplaats. Minder grootschaligheid en meer op menselijke maat toegespitste bebouwing en functies horen daarbij. Extra hoogbouw in de badplaats wordt van de hand gewezen.

Ook wordt de toegankelijkheid verbeterd, om te voorkomen dat de wegen naar Scheveningen op mooie dagen rokende puinhopen van onderlinge agressie vormen. De bereikbaarheid per spoor, onder andere door RandstadRail, en per fiets hebben daarom prioriteit. Hiervoor zijn meer aandacht voor de veiligheid, het comfort en de stallingsmogelijkheden hierbij kritische succesfactoren.

Scheveningen-zeehaven

GroenLinks kiest nadrukkelijk voor het versterken van de havengebonden functie van Scheveningen-haven. Het aanwezige toerisme zal in geen geval verder moeten worden uitgebreid. De kaderuimten aan de tweede haven worden primair voor de visindustrie gebruikt. Woningbouw in de nabije omgeving van de visafslag wordt afgewezen. Hetzelfde geldt voor extra hotelaccommodatie ter plekke. Geïnvesteed moet worden in bevorderende maatregelen voor de werkgelegenheid in de ambachtelijke sector ten behoeve van laaggeschoolden. Gedacht kan worden aan visserijprojecten, scheepsreparatie en andere aan een haven verbonden werkgelegenheid.

Kredietverlening

Het is van groot belang dat de stad een sociale bankinstelling kent. Aan de ene kant kan die instelling mensen in acute financiële nood een helpende hand bieden. Aan de andere kant kunnen mensen worden geholpen om in de toekomst financiële problemen te voorkomen. Natuurlijk mag dat niet terugvallen in paternalistische liefdadigheid. Het moet juist gebeuren vanuit een zakelijke opstelling waarin burgers ook aangesproken worden op de eigen verantwoordelijkheid voor de ontstane situaties. Om die reden heeft GroenLinks de ontwikkelingen rond de Gemeentelijke Kredietbank intensief gevolgd, en zal dat ook blijven doen.

De rol van schuldsanering, en het bieden van een nieuwe start aan mensen die in problemen zijn geraakt, zal in overleg met de dienst sociale zaken en werkgelegenheid worden uitgebreid. Doel is dat nog minder mensen in dit rijke land financieel aan de grond raken.

STAD OM IN SAMEN TE LEVEN

Hagenaars geven de stad een magere zeven-min voor zijn leefbaarheid. Dat cijfer zakt voor de Hagenaars met de lagere inkomens en lagere opleidingen. Natuurlijk hebben die Hagenaars mindere maatschappelijke perspectieven. Dat zal hun cijfer beïnvloeden. Zelfs in het oordeel over de eigen stad komt de tweedeling tot uiting.

Het ligt niet aan de fysieke voorzieningen in de woonomgeving zoals speelmogelijkheden en groenvoorzieningen, wegen en straatverlichting. Die worden door alle groepen Hagenaars even hoog gewaardeerd. Wel treedt het verschil op in de beoordeling van de eigen woning. En met zijn allen ergeren we ons aan hondenpoep. Samen met 'rommel op straat' vinden wij dat het belangrijkste probleem in onze leefomgeving. Ons oordeel wordt langzaamaan wel wat milder. Wat dat betreft scoort het extra inzet van de gemeente op deze punten.

De verschillende groepen komen wel weer tot een heel verschillend oordeel over de overlast in de buurt. In het centrum en in Laak voelen mensen zich heel wat onveiliger dan de gemiddelde Hagenaar in zijn buurt. Juist in die delen van de stad beleeft men opvallend meer vermogensdelicten, zoals fietsendiefstal, diefstal uit en van auto's en woninginbraak. In het Centrum voelen mensen zich steeds meer bedreigd door de overlast door drugsgebruik,

dronkenschap, openbaar geweld, tasjesroof en lastig vallen. Misschien zijn niet al die gevoelens terecht. Misschien is het ook wel vervelend om elke keer een andere kant op te kijken als je de Straatkrant wordt aangeboden. Gevoelens zijn nu eenmaal niet altijd gebaseerd op objectieve feiten.

Hagenaars hebben, naar hun eigen gevoel, ook verschillende mogelijkheden om deel te nemen aan sociale activiteiten (sport, uitgaan, vrijwilligerswerk). De mensen met de laagste inkomens zijn meer ontevreden over het aantal en de kwaliteit van hun sociale contacten.

Andere, culturele, factoren spelen hier echter ook een rol. Onze Turkse stadsgenoten scoren aanzienlijk hoger in ontevredenheid over de sociale contacten dan de gemiddelde Hagenaar, terwijl Scheveningers op dit punt weinig te klagen hebben.

Met statistische cijfers uit onderzoeken moet altijd behoedzaam worden omgegaan. Onderzoekresultaten kunnen wel relaties tussen problemen en groepskenmerken aangeven, maar daarmee zijn niet automatisch de oorzaken ook verklaard. Hagenaars noemen twee belangrijke redenen voor hun ontevredenheid over sociale contacten. Behalve geldgebrek speelt de eigen gezondheid een grote rol. Dat betekent dat sommige groepen, in het bijzonder bejaarden, hierin dubbel getroffen worden.

Openbare orde en veiligheid

Den Haag heeft een internationale, kleurrijke en veelzijdige uitstraling. De stad heeft grote aantrekkingskracht voor migranten, toeristen, bedrijven, voor de kunst en cultuur sector en voor het uitgaanspubliek. Ook voor mensen die gewild of ongewild in de marges van de samenleving terechtkomen is de stad aantrekkelijk: zwervers, alcoholisten en drugverslaafden, prostituees, grote en kleine wetsovertreders.

Met zo'n diversiteit aan Hagenaars is het begrip 'veiligheid' niet voor iedereen hetzelfde, laat staan dat je iedereen die veiligheid kunt garanderen. Om een voorbeeld te noemen: het opjagen van junks, straatprostituees en zwervers vermindert de overlast op de ene plek in de stad en verhoogt tegelijkertijd de onveiligheid op een andere plek. De opgejaagde groep zelf voelt zich ook niet veilig. Bestuurlijke preventie van criminaliteit en overlast heeft momenteel terecht grote prioriteit. GroenLinks is er voor dat alle Haagse stadsdelen een wijkveiligheidsbeleid ontwikkelen. We willen tegelijkertijd waken voor een opvatting van veiligheid waarbinnen geen plaats meer is voor voetballende of rondhangende jeugd omdat zij overlast zouden veroorzaken.

De lokale overheid stelt op basis van de evaluaties van bestaande veiligheidsprojecten en buurtplannen een gemeentelijk veiligheidsbeleid vast, met daarin de hoofdlijnen van beleid. Van belang is in ieder geval een duidelijke afbakening van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van stadsbestuur, de politie, gemeentelijke diensten, particuliere instellingen en bewonersorganisaties. De residentie is demonstratiestad bij uitstek. Daarom dringt het Haagse gemeentebestuur er bij het Rijk op aan dat benodigde politie-inzet bij demonstraties niet van invloed is op de benodigde capaciteit voor de stad.

Een beschaafde st(r)aat

De straat is een onmenselijke woonplek voor rondzwervende mensen met psychische stoornissen en voor de oudere en lang verslaafde druggebruikers. De gemeente neemt samen met de (geestelijke) gezondheidszorg verantwoordelijkheid voor deze groepen mensen, waarbij niet de overlast, maar de gezondheid en het welzijn voorop staat.

Druggebruik op straat is voor velen een akelig gezicht, maar portieken e.d. zijn voor veel junks vaak de enige plek waar ze kunnen gebruiken. Plannen om in sociale pensions verslaafden op te nemen, en ruimtes te creëren waar mag worden gebruikt, worden als het aan GroenLinks ligt met spoed uitgevoerd.

Tolerantieteams

Verschillen zijn leuk, mooi en interessant, maar leiden som ook tot spanningen. Waar spanningen ontstaan en botsingen dreigen, moet er een dialoog tot stand worden. Hiervoor zullen tolerantieteams worden ingezet. Deze teams bestaan uit (prominente) personen uit verschillende bevolkingsgroepen en bemiddelen in situaties waar groepen tegenover elkaar (dreigen te komen). De vroegtijdige signalering moet komen van de professionele werkers die veel direct contact hebben met bewoners: wijkagenten, buurtwerkers, onderwijzers en dergelijke.

Horecabeleid

In alle horecagelegenheden wordt er actief op toegezien dat de gasten in een rookvrije ruimte kunnen verblijven door speciale ruimten aan te wijzen waar eventueel wel gerookt kan worden. Rookvrije ruimten worden dus regel in plaats van uitzondering. Verder voldoet het huidige horecabeleid in Den Haag redelijk; de vrije sluitingstijden voor het Centrum en het zgn. Leidse model voor andere wijken zou wat GroenLinks betreft regel moeten worden. De Coffeeshops vormen een onderdeel van het horecabeleid en hoeven van GroenLinks niet per definitie aan een maximum aantal onderworpen te zijn. Het verdient aanbeveling vanuit de gemeente met voorstellen te komen om de toelevering van Nederwiet naar de coffeeshops te gedogen, waardoor een kwaliteitscontrole mogelijk wordt.

De bestaande spelregels voor het gebruik van synthetische drugs op houseparty's wordt uitgebreid naar disco's en andere gelegenheden. Voordeel daarvan is dat voorlichting en kwaliteitscontrole mogelijk zijn. Handel wordt zoveel mogelijk teruggedrongen. In het sluitingsbeleid zou de sanctie van voorwaardelijke sluiting moeten worden opgenomen. Daarbij krijgt de eigenaar de kans om, binnen korte tijd, orde op zaken te stellen.

Prostitutiebeleid

Met de afschaffing van het bordeelverbod kan het huidige prostitutiebeleid officieel beleid worden. Maar GroenLinks wil meer: het beleid is eenzijdig gericht op de exploitanten en de handhaving van de openbare orde, en te weinig op de verbetering van de positie van de prostituees zelf. Voorkomen moet worden dat prostituees zonder geldige verblijfstitel in het illegale circuit verdwijnen. Ondersteuning van organisaties van in Den Haag werkzame prostituees en hulp bij het zelfstandig uitoefenen van het vak verdienen aanbeveling. Het is bovendien de hoogste tijd dat er nu ook beleid ontwikkeld wordt om de positie van mannelijke prostituees te verbeteren. De voorlichtingscampagnes op middelbare scholen waarbij jongeren gewezen worden op werkwijze, en de daaraan verbonden gevaren, van zogenaamde Loverboys blijven structureel en voldoende gefinancierd.

Vreemdelingenbeleid

Door de koppelingwet neemt het 'illegaal bestaan' in Den Haag toe. GroenLinks bepleit een humaan beleid voor illegalen, in het bijzonder voor diegenen die niet of nauwelijks uitzetbaar zijn. Maatschappelijke opvang blijft toegankelijk, medische zorg blijft mogelijk en er komt een noodfonds voor financiële bijstand. Voor ingeburgerde illegale Hagenaars die op legale wijze in eigen onderhoud voorzien blijft het stadsbestuur zich inzetten voor een verblijfsvergunning. De gemeente stimuleert dat er specifieke voorlichting komt voor migrantenvrouwen. Daaronder vallen ook de vluchtelingenvrouwen die dreigen hun verblijfsrecht in Nederland te verliezen vanwege hun rechtspositionele afhankelijkheid van hun partners. Het gemeentebestuur neemt haar verantwoordelijkheid om het draagvlak voor steun aan asielzoekers en vluchtelingen, ook de uitgeprocedeerden, te verbreden.

Openheid en vrijheid

Dwars door de stad zoeken mensen hun eigen contacten, in hun eigen subculturen. Culturele diversiteit is een gegeven. Het politieke bestuur moet mogelijk maken dat groepen mensen hun eigen leefwijze vorm geven. De gemeente garandeert dat iedereen zijn of haar eigenheid openlijk kan uitdragen, of dat nu om een homoseksuele of een islamitische identiteit gaat. Als mensen daarbij in de problemen komen, kan de gemeente hun emancipatieproces ondersteunen.

Minimabeleid

De extra financiële ruimte die de gemeente van het rijk krijgt wordt benut om groepen uitkeringsgerechtigden en andere minima die financieel in de knel zitten een toeslag te geven.

Zo krijgen ouders met schoolgaande kinderen en mensen die langer dan drie jaar van een uitkering rond moeten komen een financiële tegemoetkoming. Deze worden zoveel mogelijk generiek toegekend waardoor individuele toetsing achterwege kan blijven.

Uitkeringsgerechtigden en ouderen worden actief benaderd om hen te wijzen op de mogelijkheden van bijzondere bijstand, kwijschelding, huursubsidie, ouderen en WVG-voorzieningen. Mensen die een bijstandsuitkering ontvangen worden automatisch vrijgesteld van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Zorg

De gemeente Den Haag moet een actieve rol spelen op het terrein van de zorg. GroenLinks vindt dat zorgbeleid gebaseerd moet zijn op de vraag en behoefte van de cliënt. Ook mensen die zorg nodig hebben, willen zo zelfstandig mogelijk wonen en functioneren. Hierdoor ontstaat er meer behoefte aan een gevarieerd en individueel zorgaanbod. Steeds staat voorop dat het zorgaanbod moet aansluiten bij de vraag en dat de zorgvoorzieningen toegankelijk en laagdrempelig zijn voor iedereen die het nodig heeft. Dat kan alleen tot stand komen als iedereen die belang heeft bij een goed georganiseerde zorginfrastructuur wordt betrokken bij het vormgeven van het zorgbeleid.

De gemeente heeft een beperkt aantal eigen taken op het terrein van zorg: preventieve gezondheidszorg, voorzieningen voor gehandicapten, flankerend ouderenbeleid, maatschappelijke opvang, drugsbeleid en jeugdhulpverlening. Daarnaast heeft de gemeente tot taak de behoefte aan zorg van de Haagse bevolking te signaleren en een voldoende zorgaanbod te bevorderen. Via de z.g. regiovisie kan de gemeente adviseren over het zorgaanbod dat door zorgverzekeraars wordt gefinancierd (AWBZ-taken).

Ouderen

Het invoeren van woonzorgzones en de bestrijding van eenzaamheid bij ouderen zijn belangrijk. Het is belangrijk dat ouderen op alle mogelijke manieren ondersteund worden in het zolang mogelijk zelfstandig blijven wonen. In dat kader kunnen systemen van persoonsgebonden budgetten behulpzaam zijn. Maar er zit ook het gevaar in van bureaucratisering en administratieve rompslomp. Niet alleen voor de ouderen maar ook voor de zorgverleners. En die zouden er toch moeten zijn om zorg te verlenen en niet om te vergaderen over administratieve procedures. Daarbij kunnen dat soort systemen alleen werken als er ook werkelijk een aanbod is waaruit ouderen kunnen kiezen. Zolang er gigantische wachtlijsten zijn, verlegt de overheid daarmee zijn probleem naar de mensen zelf.

Sociaal kwetsbaren

Dak- en thuislozen, verslaafden, ex-geïntegreerden, zwervjongeren en psychiatrische patiënten behoren tot de sociaal kwetsbaren in de samenleving. De overheid heeft altijd een zorgplicht voor hen. De lokale overheid moet niet alleen de regie voeren over de samenwerking tussen de verschillende instanties maar moet ook voldoende financiële middelen ter beschikking stellen. De eigen bijdrage van de gemeente voor dak- en thuislozen (inclusief vrouwenopvang) wordt ten minste verhoogd tot op het niveau van de andere grote steden.

Speciale aandacht is er voor de positie van psychiatrisch patiënten. Door de ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg worden zij als het ware naar de straat verbannen. GroenLinks is van mening dat hier een geïntegreerd beleid voor ontwikkeld moet worden.

Den Haag zal -als laatste van de Grote Steden- de beschikking moeten krijgen over gebruikersruimten. Het gemeentebestuur zal hierin een duidelijke keuze moeten maken. Natuurlijk is op dit punt goed overleg met betrokken bewoners noodzakelijk. Dat overleg mag geen excuus worden om als gemeente niet zelf meer te kiezen voor voorzieningen. Hoewel ze misschien overlast kunnen bezorgen, zijn ze toch noodzakelijk.

Jongeren

Jongeren worden gestimuleerd hun eigen culturele uitingen te ontwikkelen en worden daarin ondersteund. Te denken valt hierbij aan gerichte ondersteuning van de jeugdtheaterschool voor allochtone jongeren en jongeren uit de lagere inkomensgroepen en hier prestatieafspraken over te maken. Speciale aandacht voor de jeugd moet een prioriteit blijven in het welzijnsbeleid. Een integrale aanpak vormt hierbij de sleutel. Samen met betrokken instellingen wordt het jeugdwerk verbeterd, de invloed van jongeren op het beleid vergroot door een jongerenraad, opvoedingsondersteuning en de interculturalisatie van sportverenigingen gestimuleerd. Er wordt overigens niet alleen beleid ontwikkeld voor problematische jeugd maar ook activiteiten aangeboden aan het merendeel van de jeugd dat niet problematisch is.

Uitgaan

In het totale uitgaansaanbod van Den Haag ontbreken in ieder geval geschikte gelegenheden voor jongeren. Veel jongeren gaan in andere steden uit om dat daar wel mega-discotheken zijn. Binnen Den Haag moet zo'n mega-discotheek komen op een plek die aansluit bij bestaande uitgaansmogelijkheden en goed bereikbaar is met openbaar vervoer.

Voor sommige jongeren zijn de uitgaansmogelijkheden nog beperkter omdat zij vanwege hun uiterlijk, afkomst en de daarop gebaseerde verwachtingen over hun gedrag geen toegang krijgen. Dat is een vorm van discriminatie die ontoelaatbaar is. De burgemeester kan bij discriminatie aan de poort ingrijpen door sluitingen. En er moet daartoe bij de gemeente een goed herkenbare en bereikbare klachtenmogelijkheid te zijn. Tegelijkertijd ligt er een verantwoordelijkheid bij de horeca-uitbaters zelf in hun selectie en opleiding van uitsmijters. Uitsmijten mag natuurlijk als bezoekers zich niet aan fatsoen- en huisregels houden. De politie moet hieraan op flexibele wijze ondersteuning bieden.

Sport

Mensen die in grote steden wonen, lopen meer gezondheidsrisico's dan mensen in het landelijk gebied. Dat heeft te maken met het stedelijk milieu maar ook met stadse leefgewoonten. In die zin vormen gezondheid, sport en recreatie een drie-eenheid. GroenLinks hecht veel betekenis aan sport en recreatie. Niet alleen uit oogpunt van volksgezondheid, maar ook vanwege het maatschappelijk belang. Sport is een bindende factor tussen mensen. Het biedt mogelijkheden voor ontplooiing, participatie en integratie.

De gemeente besteedt meer geld aan verbetering en onderhoud van de sportaccommodaties, met aandacht voor de voorzieningen op wijkniveau. De gemeente blijft zich ervoor inzetten dat jongeren, ouderen, gehandicapten en allochtonen deelnemen aan sportactiviteiten en verenigingen. Eén van de middelen hierbij is een SVK, SportVrijKaart, die recht geeft op gratis deelname aan een gevarieerd keuzepakket sportvoorzieningen en activiteiten. De SVK kan bijvoorbeeld als beloning voor vrijwilligerswerk dienen.

Gehandicaptensport blijft gestimuleerd worden, vooral door voorlichting en geldelijke middelen.

Jongeren sporten steeds minder. Scholen, bijbaantjes en uitgaan zijn belangrijker. Georganiseerd of ongeorganiseerd, jongeren bewegen steeds minder. De invoering van een jongerensportpas geeft meer mogelijkheden om met verschillende sporten kennis te maken en de leukste te vinden.

Decentrale Welzijnsorganisaties

Binnen het professionele welzijnswerk vindt een proces van verzakelijking plaats, onder andere door het invoeren van productsubsidiëring. Uiteindelijk zou dat moeten leiden tot resultaatmeting en afrekening op prestaties.

GroenLinks staat gereserveerd tegen verdere stappen in centralisatie, fusies en verdere invoering van marktwerking in het welzijnswerk. Alleen als voldoende kan worden aangetoond dat het de kwaliteit van de welzijnsproducten ten goede komt kunnen dergelijke stappen genomen worden.

Op het punt van interculturalisering van de organisaties op alle niveaus en van de bereikbaarheid van welzijnsproducten voor migranten valt nog veel te verbeteren. Het opgerichte expertisecentrum voor de professionalisering van het welzijnswerk op het gebied van migrantenwelzijnswerk heeft voorlopig voldoende te doen.

Dat is een reden om hiervoor de bestaande categorale instelling in stand te houden.

De welzijnsinstellingen moeten ook worden beoordeeld om de kwaliteitsvergroting op het terrein van inter- en multiculturalisering.

Vrijwilligers

Waarschijnlijk wordt het Internationale Jaar van de Vrijwilliger in Den Haag afgesloten met de vaststelling van een handvest 'Vrijwilligers in professionele organisaties'. Dat heeft heel wat moeite gekost omdat steeds weer bleek dat het gemeentebestuur liever over vrijwilligers dan met vrijwilligers sprak. Vrijwilligers zijn van onmisbare waarde voor het welzijn van velen in onze stad. Om die reden moet het recent geformuleerde vrijwilligersbeleid, in de nota 'Vrijwilligers zijn goud waard', met kracht worden doorgezet.

Veel Hagenaars zijn als vrijwilliger actief in de vrijwillige zelforganisaties van de verschillende groepen migranten. Dit enorme kader aan vrijwilligers wordt in het beleid niet altijd gezien, laat staan gewaardeerd. Het betrekken van deze organisaties, en gebruik maken van hun expertise bij het vrijwilligersbeleid, is de meest vruchtbare manier om dit aspect van het vrijwilligersbeleid te versterken. Daarnaast moet de deelname van meer migranten als vrijwilliger aan algemene instellingen blijvend gestimuleerd worden.

Cultuur

We leven in een tijd waarin economisch rendement hoog scoort, ook in de kunst. Grote bezoekersaantallen en grootschalige evenementen leggen steeds meer gewicht in de schaal bij de totstandkoming van het aanbod, dat daardoor dreigt te verschromelen. GroenLinks koestert het scheppende, grensverleggende en esthetische karakter van kunst en wil daar financieel in investeren. In plaats van gemakkelijke massakunst een gericht cultureel beleid gebaseerd op een goede analyse van het culturele veld.

GroenLinks streeft naar een samenhangend kunst- en cultuurbeleid dat ten goede komt aan de gehele Haagse bevolking. Meer oog voor bijzondere initiatieven en waardevolle initiatieven voor Den Haag behouden. Onder andere door de samenwerking tussen kunstinstellingen en gemeente enerzijds en de kunstopleidingen anderzijds te bevorderen. Daarnaast wordt onderzocht of er een centraal adviesbureau op financieel en beheersgebied kan komen tegen voor kunst- en eventueel welzijnsinstellingen haalbare tarieven.

Jonge kunstenaars worden gestimuleerd door hen opdrachten te geven. Ook de (amateur)kunst van allochtone groepen, die niet passen in de reguliere infrastructuur, wordt ondersteund.

Nieuwe, kleurrijke initiatieven

GroenLinks streeft naar een kleurrijker cultureel aanbod verspreid door de stad. Dit niet alleen ter verrijking van de kwaliteit van het culturele leven, maar ook van het leven van alledag. Om veelbelovende initiatieven en talent op te sporen en (door gevestigde cultuurinstellingen) te ondersteunen wordt een cultuurverkenner / cultuurscout ingesteld.

Uitgangspunt voor GroenLinks is een evenwicht tussen het aanbod van gevestigde kunst en kunstenaars en nieuwe initiatieven. Doorstroom en ruimte voor nieuw talent, variërend van whizzkids tot rappers, zijn nodig. Daarom wordt een groter deel van het totale budget gereserveerd voor nieuwe initiatieven, dat onder een beperkt aantal gezelschappen en beoefenaars wordt verdeeld.

Den Haag heet de "Weduwe van Indië" te zijn. Die Indische cultuur maakt deel uit van de vezels van onze stad. En toch doen we er weinig mee. Met enige trots moet dat onmisbare aspect van onze cultuur, onder andere in een Indisch Huis, uitgedragen worden.

Kunstaccommodaties

Op nieuwe locaties komt kunst tot bloei; een spreiding van locaties kan ertoe leiden dat de kwaliteit die het culturele leven kenmerkt, wordt verspreid over bewoners in verschillende wijken. Er komt een beheersorganisatie voor kunstaccommodaties in de vorm van een gemeentelijke NV, die wordt beheerd door de gezamenlijke instellingen. De band met het gemeentelijk grondbedrijf wordt doorgeknipt. Bij de overdracht van de gebouwen wordt de te hoge boekwaarde afgeboekt. Gebouwen die nu nog in beheer of eigendom zijn van gezelschappen worden overgenomen. Het Residentie-orkest weet hoe muziek te maken, het onderhoud van de Philipszaal is haar taak niet. Waar mogelijk draagt de gemeente bij aan een veelzijdig aanbod in de Philipszaal en de Nieuwe Kerk.

Ruimere uitkoopbudgetten en een risicofonds zijn nodig om de kortlopende programmering in het kleinschalige theater in stand te kunnen houden. En om een eind te maken aan de onderbetaling van spelers en de overbelasting van het theaterpersoneel.

Ateliers, studio's en oefenruimtes

GroenLinks vindt het zorgelijk dat in een stad met zo'n diversiteit aan culturele expressie, de mogelijkheden voor laagdrempelige kunstuitoefening verminderen, zowel voor amateurs als professionals. Onderdeel van het beleid op ruimtelijke ordening en huisvesting is dat er betaalbare ateliers, studio's en oefenruimtes beschikbaar blijven komen.

Nu zijn dat soort ruimten reestruimte. In gebieden en gebouwen die wachten op sloop worden tijdelijke voorzieningen gecreëerd. Onder het mom van cultuurbeleid worden kunstenaars gebruikt als kraakwacht. Bestaande gebouwen, zoals kerken, fabrieken, scholen, die kunnen dienen als broed- en ontmoetingsplaatsen in de wijk, worden gesloopt voor nieuwbouw.

Er moeten structurele voorzieningen komen. Dat is beter voor de kunstenaars en beoefenaars en beter voor de wijk. De zichtbare aanwezigheid van kunst en kunstenaars verhoogt in elke wijk de leefwaarde.

Inkomenspositie kunstenaars

Arbeidsmarktbeleid is nodig om werkgelegenheid te scheppen voor kunstenaars. Dat vereist een 'flankerend' beleid in aanvulling op de Wet Inkomensregeling voor Kunstenaars. Een voorbeeld daarvan is om bij het opdrachten en productiebeleid een substantieel deel van de bijdragen te bestemmen voor het inkomen van de kunstenaar. Ook moet er maximaal gebruik worden gemaakt van de percentageregelingen voor beeldende kunst- en vormgevingsopdrachten bij herstructurering van openbare ruimten en nieuwbouw. Die regelingen moeten ook gaan gelden

voor projectontwikkelaars.

Haagse kunstenaars krijgen voorrang te exposeren en werk te verkopen op Het Lange Voorhout boven de ambitieuze imagovergrotende, geldverslindende gehouden beeldtentoonstellingen.

Cultuur-tweedeling

Een goed cultuuraanbod betekent niet dat cultuur voor iedere Hagenaar even gemakkelijk toegankelijk is. Cultuur is ongelijk verdeeld. Sommige mensen worden zelfs gewoon uitgesloten van cultuurbeleving omdat zij geen financiële mogelijkheden hebben. Zo verlaagt de Ooievaarspas de tarieven wel, maar nog te weinig om het mensen mogelijk te maken zelf actief aan cultuur te doen.

Om cultuur toegankelijk te maken moet het ook in de eigen wijk al aanwezig zijn. Elke wijk moet zijn eigen klein podium hebben. Door cultuurscouts of cultuurmakelaars aan te stellen voor alle wijken kunnen jonge kunstenaars ondersteund worden in de overstap naar grotere podia. Zo kan heel Den Haag ook meer gaan genieten van de groeiende diversiteit in cultuurbeleving. Want ook zo is er een tweedeling. Veel mensen die zich de bestaande cultuur kunnen veroorloven, hebben geen weet van de cultuur die broedt in vooral de oudere wijken: thuis, in een buurtcentrum of op het plein.

Mediabeleid

De lokale TV en radio moeten meer en vooral meer gevarieerd aandacht besteden aan de situaties van minderheidsgroepen. Daarvoor krijgen zij ook de middelen.

De gesubsidieerde algemene en specifieke media moeten gewezen worden op hun taak alle facetten van de diversiteit van de Haagse culturen aan bod te laten komen. De gemeente moet de voorwaarden voor de subsidie op dit punt aanscherpen en daadwerkelijk controleren

Gezondheid

Eén van de grootste problemen in Den Haag is het tekort aan huisartsen. Het zal nog de nodige creativiteit vragen om het aantrekkelijk te maken voor huisartsen om in Den Haag te komen (of te blijven) werken.

Uit gezondheidsonderzoek blijkt dat er ook op het gebied van gezondheid een scherpe tweedeling bestaat tussen arm en rijk en tussen allochtonen en autochtonen. Het werken met Voorlichters Eigen Taal En Cultuur (VETC'ers) moet structureel gefinancierd worden. Zeker voor de werkers in de eerste lijn van de gezondheidszorg bij de gezondheidscentra is het kunnen beschikken over een VECT'er onmisbaar geworden.

De gemeente stimuleert de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor migranten via een actieve voorlichting en/of gericht aanbod. De gemeente breidt het werken met casemanagers uit naar alle wijken. Dit voorkomt dat mensen te snel uit hun vertrouwde omgeving raken en problemen zich in het centrum concentreren.

Ambulancedienst

De kwaliteit en paraatheid van de ambulancedienst moet in stand gehouden worden. Als dat, wegens onvoldoende landelijk beleid, leidt tot jaarlijkse budgetoverschrijdingen, dan moet dat maar.

Gehandicaptenbeleid

De laatste jaren is er structureel bezuinigd op het budget van de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG). De lokale overheid heeft van de landelijke overheid de zorgplicht overgedragen gekregen, maar met een te krap budget en uitbreiding van de doelgroep ouderen. Niet acceptabel is echter dat aan dat WVG-budget structureel geld onttrokken wordt voor andere gemeentelijke taken.

Daarnaast wordt de periode tussen het doen van een aanvraag en het beschikbaar komen van voorzieningen aanzienlijk verkort.

In navolging van andere Nederlandse steden zal Den Haag de "Standard Rules for the Handicapped" van de Verenigde Naties als uitgangspunt voor beleid nemen (resolutie VN nr. 48/96 4 maart 1994).

Onderwijs

Leren doen mensen hun leven lang. Wat mensen leren en op welke momenten in hun leven wordt enerzijds beïnvloed door maatschappelijke omstandigheden anderzijds door de individuele keuzes die mensen zelf maken. De gemeente moet er voor zorgen dat daar voldoende mogelijkheden voor aanwezig zijn en blijven. Om tegemoet te kunnen komen aan leerwensen is een breed, gevarieerd en gespreid aanbod noodzakelijk. Daarbij gaat het om geschikte accommodaties. Bereikbaar in de eigen wijk en laagdrempelig voor de algemene opleidingen. Dat kan door scholen ook voor volwasseneducatie te gebruiken, en waar dat niet kan door de

welzijnsinstellingen te gebruiken. De ruimte moet in ieder geval van voldoende kwaliteit zijn, goed onderhouden, schoon en hygiënisch en vooral veilig en veilig bereikbaar. Voor volwassenen is een breed algemeen vormend aanbod nodig, zowel gericht op kennis als op vaardigheden. Vooral lessen in Nederlands als tweede taal en programma's gericht op het versterken van reken- en taalvaardigheden zijn uitermate belangrijk. Daarnaast moeten er mogelijkheden zijn voor doorstromingslessen, tweede kansonderwijs, maar net zo goed universitaire studiemogelijkheden.

Kleinschalige onderwijsinstellingen

Door de overheid gestimuleerd vindt er al jaren een fusie- en concentratieproces plaats in het onderwijs. Deze trend moet worden omgebogen en er moet weer gestreefd worden naar kleinschalige onderwijsorganisaties. Een schaal van een paar honderd leerlingen, helemaal in het lager onderwijs, biedt een goed niveau van veiligheid, bereikbaarheid en menselijke relaties. Het geeft ook de meeste gelegenheid tot betrokkenheid, bijvoorbeeld in de vorm van ouderparticipatie in het onderwijs zelf en in de medezeggenschapsraden.

Die kleinere schaal maakt op de buurtgerichte samenwerking tussen welzijnsinstellingen en scholen beter mogelijk. Die zogenaamde Brede Buurtschool moet overal in de gemeente doorgevoerd en ondersteund te worden.

Hoewel de voorkeur uitgaat naar juridische zelfstandige rechtspersonen, kunnen de voordelen van kleinschaligheid ook bereikt worden door ver doorgevoerde decentralisatie in de bestaande mammoet-instellingen.

Accommodaties

De vestigingsplaats van scholen in de wijk moet volgen uit de visie op de ruimtelijke samenhangen in zo'n wijk. De plaats moet de onderwijsfunctie niet alleen technisch mogelijk maken, maar vooral ondersteunen.

Van groot belang is de veiligheid en bereikbaarheid van de school als school en als gebouw in de wijk. De omgeving van de school moet openbare ruimte zijn waardoor omwonenden ook verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de sociale veiligheid.

En de directe omgeving van de school moet ook verkeersveilig zijn. Daarmee bedoelen we geen optimale auto-bereikbaarheid van de school, want juist dat roept vaak gevaarlijke situaties op. Maar een omgeving waar kinderen kunnen verkeren zonder verkeersdruk. Ouders worden hierin aangesproken op het eigen gedrag en de eigen verantwoordelijkheid. Het weer invoeren van 'klaar-overs' moet gestimuleerd worden.

Onderwijsinhoud

De inhoud van het onderwijs wordt nog steeds in Zoetermeer bepaald en in circulaire over het land verspreid. Toch ontstaan er wel steeds meer eigen mogelijkheden voor scholen.

Zeker voor leerlingenbegeleiding zijn er mogelijkheden die gegrepen moeten worden. Er is te veel schooluitval. Het Regionaal OpleidingsCentrum wordt steeds meer de opvangplaats voor uitgevallen leerlingen. Door de grootschaligheid van dat instituut vallen diezelfde lerenden ook daar weer buiten de boot.

Zulke uitvalmechanismen worden bestreden door meer aandacht voor de aansluiting tussen de verschillende onderwijsorganisaties, door meer aandacht en mogelijkheden voor leerlingenbegeleiding en door een goede overdracht tussen de onderwijsorganisaties als lerenden overstappen. Daarnaast blijft het belangrijk dat er een actieve preventieve en repressieve aandacht is voor het verschijnsel van schoolverzuim.

Achterstandsbeleid

Het wegnemen van achterstanden onder minderheden vraagt meer dan de simpele gedachte dat het vooral om taal en inburgering gaat. Een achterstandsbeleid in het onderwijs kan alleen slagen als de eigen deskundigheid wordt aangesproken en als de diversiteit aan taal en cultuur gewaardeerd wordt.

Van groot belang is dat het Koerdisch en Berbers als volwaardige taal in de pakketten worden opgenomen. Zo moet recht gedaan worden aan het toekomstperspectief en de culturele waarden van twee grote Haagse bevolkingsgroepen.

Bijzonder openbaar

GroenLinks steunt de ontwikkeling naar verzelfstandiging van het openbaar onderwijs. Dat maakt de verhoudingen tussen de gemeente en de scholen helderder en zuiverder. Niet uit bedilzucht, maar wel om maatschappelijk noodzakelijke voorzieningen te garanderen moet de gemeente invloed blijven uitoefenen op het onderwijs.

Bijvoorbeeld om te garanderen dat alle Haagse kinderen kans hebben op een behoorlijke kwaliteit van onderwijsaanbod. Dat kan het beste in de vorm van schriftelijke overeenkomsten, waarin de

gemeente en het schoolbestuur de afspraken vastleggen over financiering, dienstenaanbod en te bereiken kwaliteit.

Bijzonder bijzonder?

Vrijheid van onderwijs is een fundamenteel recht. Toch betreurt GroenLinks het als groepen in de samenleving kiezen voor schoolvorming op basis van eigen criteria zoals geloof.

De school is ook een oefenplaats voor de samenleving waarin een ontmoeting met de diversiteit van onze samenleving van grote vormende waarde is.

Elk verzoek om de vorming van een eigen school zal door GroenLinks gesteund worden, mits voldaan wordt aan de geldende onderwijsnormen. Die onderwijsnormen zijn doortrokken van de Nederlandse historie en cultuur. Op het moment dat een nieuwe groep Nederlanders zijn eigen school wil kan dat boeiende debatten opleveren. Normen zijn niet heilig en moeten onderwerp van discussie kunnen zijn. Als alle partijen dat debat voeren zonder vooringenomenheid zullen die normen langzamerhand meer recht doen aan de diversiteit van de samenleving.

Speelmogelijkheden

Wip-kippen zijn er te veel, echte speelplaatsen waar kinderen op hun fantasie worden aangesproken zijn er te weinig. Door experimenten moeten mogelijkheden worden onderzocht om kinderen te betrekken bij het ontwerp van speelplaatsen.

Openbare speelplekken leiden onder vormen van vernieling en verwaarlozing. Daarom moeten er meer aandacht en middelen zijn voor een goed en snel onderhoud.

Door speeltuinverenigingen te activeren kunnen bewoners meer verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van de speelplaatsen in hun woonomgeving.

STAD OM MEE TE BESTUREN

Zo'n 35 jaar geleden wist Bob Dylan zeker dat andere tijden zouden komen. En velen zongen met hem mee. Sindsdien zijn de tijden onmiskenbaar veranderd, maar waarschijnlijk anders dan die jaren-zestig-generatie droomden. Ondertussen vormt die beatgeneratie al jaren de verstijfde ruggengraat van het openbaar bestuur. Nu zijn zij de politici die in de hal de deur naar buiten blokkeren. En toch kunnen we weer zeggen dat de tijden zullen veranderen en dat Den Haag anders zal worden bestuurd. Misschien nog niet echt de komende vier jaar, maar toch sneller dan iedereen verwacht.

We doen het in Nederland in het binnenlands al 150 jaar met het monument van Thorbecke. Een monument waaraan zijn liberaal-conservatieve opvolgers het stevigst vasthouden. Het staatsgebouw kent drie etages en zo was en zal het zijn. Oogluikend wordt een opkamertje van regionaal bestuur toegestaan. Voor de burger heeft dat kamertje geen directe toegang. Wat zich daar afspeelt, blijft voor de buitenwereld verborgen.

Pogingen om te komen tot een echt regionaal bestuur, democratisch gekozen en gelegitimeerd en voorzien van voldoende bevoegdheden werden verhinderd. Daarmee werd de Haagse regio ook het perspectief op echt regionale samenwerking ontnomen.

De begane grond, het gemeentebestuur, is nog steeds zo laagdrempelig dat het bewoond is, maar het gaat -net als de rest van het oude pand- gebukt onder achterstallig onderhoud.

Deze winter werd er wel een opknapbeurtje gedaan door de waarschijnlijke invoering van het zogenaamde dualistische bestuur. Een echte renovatie is het niet. Het is de vraag of er erg veel voor nodig is om dat huis definitief onbewoonbaar te verklaren. In ieder geval geen oorlog, zoals Dylan zingt.

In ieder geval wordt er een paar honderd kilometer verder, in Brussel, gebouwd aan een nieuw politiek en bestuurlijk bouwwerk. Dat maakt ons eigen staatsgebouw ook steeds meer maakt tot een dependance.

In de maatschappij is het ondertussen een slagveld. Kerk, politieke partijen, vakbonden hebben -de een meer dan de ander- te kampen met ledenverlies. Politieke beslissingen worden steeds vaker door de rechter teruggedraaid. Mensen, burgers, laten zich niet meer vangen in modellen of schema's. Centrale sturing is feitelijk onmogelijk geworden.

Door velen wordt de opkomst en ontwikkeling van de informatie- en communicatietechnologie (ICT) als hoofdschuldige voor dit slagveld aangewezen. Het gaat er niet om of je verwacht dat het de oplossing is voor alle problemen, of

de bron van alle kwaad. Feit is dat het effecten heeft gehad op alle maatschappelijke processen, en zal dit voorlopig blijven doen.

En die invloeden op ons leven en op ons bestuur kunnen immens zijn. Om een paar voorbeelden te noemen.

Voor heel veel handelingen is het niet meer persé nodig dat mensen direct, van gezicht tot gezicht, met elkaar communiceren. Zulke handelingen kunnen het hele etmaal, de gehele week door plaatsvinden. We kunnen 168 uur per week boeken en cd's bestellen, maar ook gemeentelijke vergunningen aanvragen. Voor veel vormen van 'hoofd'-werk is het ook niet meer nodig naar het kantoor te gaan. Via alle communicatiemiddelen kan dat werk op elke plaats in de wereld gebeuren. Dat heeft ook allerlei andere gevolgen. Bijvoorbeeld voor verkeersgedrag, maar ook voor woonwensen en -eisen. De scheiding tussen werk- en privé-tijd gaat zo vervallen. En dat betekent ook dat weer van andere ondernemers en werknemers wordt verwacht dat zij ook de hele week klaarstaan. Dus kunnen wij blijkbaar niet meer gelukkig zijn zonder wekelijkse koopzondag.

Een heel ander gevolg is dat voor iedereen met een internetaansluiting allerlei informatie toegankelijk is. Daarmee kunnen mensen niet meer uitgesloten worden van kennis en vormt kennis dus ook niet langer macht.

Met een klein beetje fantasie kan iedereen zich voorstellen hoe ingrijpend die veranderingen zullen zijn voor het gemeentelijk bestuur. Helaas worden politici niet geselecteerd vanwege hun fantasierijkheid.

Voorlopig is er nog wel een gemeente Den Haag, nu een klein beetje groter dan eerst. Die gemeente moet wel nadenken hoe haar taken voor de Haagse samenleving het beste waar te maken. En voor politieke partijen roept dat vragen op hoe zij kunnen bijdragen aan het door bestuur en burgers samen vorm geven aan deze stad.

Van belang is om eerst te kijken naar de typisch gemeentelijke taken. Brandweer, veiligheid, welzijn, onderwijs, arbeidsmarkt, ruimtelijke ordening, hondenpoep. Allemaal dingen die dicht bij mensen staan. Zaken waar iedereen een mening over heeft. En waarin de stad in zijn geheel ook altijd slimmer is dan de bestuurders. Zeker zolang het gemeentebestuur de problemen van morgen benadert met de instrumenten van eergisteren. Nog steeds kiest het politiek bestuur voor systemen van klassieke sturing. Men denkt vanuit hiërarchische verhoudingen, vanuit vaststaande verhoudingen en vanuit voorspelbaar gedrag. Daar wordt dan

de beste oplossing op bedacht. Het is een centralistisch, rationeel en analytisch bestuursmodel.

Er zit echter verandering in dat model. We gaan toe naar een horizontaal, gevoelsmatig en communicatief bestuursmodel met soms onvoorspelbare uitkomsten. De uitkomsten staan niet meer van tevoren vast. In plaats van inhoudelijke sturing zal de overheid processen moeten sturen. Luisteren en communiceren dat worden de centrale vaardigheden voor politici. Natuurlijk spelen we al een beetje met interactieve beleidsvorming. Verder dan de speelkamer in wat leuke projectjes komt dat nog niet echt.

De toekomstige diverse en gefragmenteerde samenleving kan niets met modellen en schema's, de 'patatsnijders van de werkelijkheid'. Het model van analyse en instructie moet daarom worden vervangen door besturen aan de hand van variëteit en selectie. Dat levert meer ruimte op voor samenspraak en beleidsvorming op buurt- en wijkniveau.

GroenLinks wil nog beter gaan luisteren naar de burger. En GroenLinks wil een politieke partij zijn met duidelijke meningen en standpunten. Een partij die durft op te komen voor belangen en zwakkeren in de samenleving. Wij willen niet meedoen met de verbureaucratisering van de politiek. Politici zijn geen ambtenaren, maar volksvertegenwoordigers. Wij willen niet steeds

uitleggen aan burgers waarom iets vanwege de een of andere regel of bestuurlijke arrangement niet kan. Wel willen wij keuzes maken. Wij staan niet voor een neutraal algemeen belang. Wij willen staan voor onze eigen politieke waarden en voor de belangen die wij het behartigen waard vinden. Dus zullen wij onze standpunten en onze handelingen steeds toetsen op de kernwaarden van ons gedachtegoed. In twee woorden samen te vatten als duurzaamheid en solidariteit.

Elke keer zullen wij dus beoordelen of een voorstel bijdraagt aan een duurzame economie en voldoet het aan ecologische eisen. En of het voorstel bijdraagt aan de verbetering van de positie van Hagenaars/Hagenezen in een achterstandspositie. En of het voorstel bijdraagt aan de vergroting van de sociale samenhangen. Daarnaast moet het gemeentebestuur natuurlijk ook beantwoorden aan de eisen van behoorlijk bestuur. Dus GroenLinks zal ook steeds toetsen op de kwaliteit en de tijdigheid van de communicatie met betrokkenen. Op de volledigheid, tijdigheid en zorgvuldigheid van de besluitvorming. En ook op een zorgvuldige afweging van betrokken belangen, vooral van de betrokken minderheidsbelangen. Daarnaast zal GroenLinks controleren of er toch niet stiekem op een verouderde wijze hiërarchisch bestuurd wordt.

Burgerschap

Het vergroten van de sociale samenhangen kan alleen maar als burgers daarin zelf actief hun verantwoordelijkheid nemen. Respect, betrokkenheid en wederkerigheid vormen het cement in de samenleving. De moraal van burgers in hun publiek handelen moet weer bespreekbaar worden.

Volwaardig burgerschap stelt eisen. Het betekent niet alleen leven en genieten, maar ook bijdragen aan de stad. Dat burgerschap kan de overheid stimuleren door te voorzien in randvoorwaarden. Daarbij moet de overheid wel een onderscheid maken tussen de rollen waarin de burgers hem tegemoet treden.

In de eerste plaats is de burger een consument die van de overheid verwacht dat een dienst tijdig, tegen een redelijke prijs en op een goed kwaliteitsniveau wordt verricht. Op dit punt valt nog veel te verbeteren. Het ontwikkelen en actief aanbieden van goede klachtenprocedures maakt de burger en aanbieder meer bewust van de kwaliteitseisen.

In de tweede plaats is de burger een participant die wil meespreken in de totstandkoming van beleid. Zeker als dat beleid hem onmiddellijk raakt. Allerlei processen van voorlichting, inspraak en interactieve beleidsvorming moeten daar de mogelijkheden voor bieden.

In de derde plaats is de burger een verantwoordelijke deelnemer aan de samenleving. Hierbij gaat het niet direct om zijn relatie tot de overheid, maar het gaat om het verantwoord optreden in de relaties met de andere inwoners. Toch liggen ook hier voor de overheid taken. Om te beginnen geven politici en andere bestuurders natuurlijk het goede voorbeeld. Daarnaast moet de overheid burgers aanspreken op hun verantwoordelijkheid. En de overheid moet de burgers die uit solidariteit, vrijheidszin of gevoelens van gelijkwaardigheid opkomen tegen verkeerd gedrag beschermen tegen minder goedwillende burgers.

De overheid moet niet terug vallen in de rol van zedenmeester. Dat zou ook niet meer werken, maar kan wel averechtse gevolgen hebben. Een moderne overheid stimuleert en ondersteunt verantwoordelijk gedrag van burgers.

Goed bestuur en integriteitsbeleid

De voorbeeldfunctie van de overheid is essentieel. Dat maakt het nodig dat de gemeente voor de eigen organisatie integriteitsbeleid formuleert en alle gesubsidieerde organisaties hierop

aanspreekt.

Voor de eigen werknemers moet een zogenaamde klokkenluidersregeling tot stand te komen, waardoor, met waarborgen omkleed, werknemers misstanden aan de kaak kunnen stellen.

Goed bestuur stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de besluitvorming, én stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de uitvoering en het beheer. Te vaak blijken misstanden in overheidsorganisaties uiteindelijk te kunnen optreden door onvoldoende aandacht voor het beheer en de regels van behoorlijk bestuur. De aandacht van politici is te veel gericht op nieuwe initiatieven, nieuw beleid en het doorknippen van linten. Het ambtelijk management buigt vaak te gemakkelijk voor de politieke druk in plaats van de uitvoeringsproblemen naar voren te brengen. Intern kwaliteitsbeleid en goede control-functies zijn nodig voor een zorgvuldige uitvoering. De instelling van een eigen Rekenkamer ondersteunt dit. Rekenkamer en de gemeentelijke ombudsman zijn belangrijke kwaliteitsbewakende functies die daartoe ook voldoende middelen moeten krijgen. Een goed klachtenbeleid maakt uitvoerende organisaties ook gevoeliger voor de eigen kwaliteit. Internet biedt grote mogelijkheden voor een 24-uurs klachtenmelding.

Als personeelsvertegenwoordiging kunnen de gemeentelijke ondernemingsraden een belangrijke bijdrage leveren aan het goed functioneren van de gemeentelijke organisatie. Hun advisering werkt kwaliteitsverhogend. Om daarvan profijt te hebben betreft het bestuur de ondernemingsraden op een ruimhartige manier, ook bij beslissingen die een 'politiek' karakter hebben.

Internet

De gemeente heeft natuurlijk ook als taak vorm te geven aan de stad als gemeenschap.

Hier kan een rol voor ICT zijn weggelegd en die mogelijkheden moeten zeker worden onderzocht. In de praktijk is dat nog gemakkelijker gezegd dan gedaan. Terugkijkend op de gemeentelijke inspanningen rondom residentie.net dringt zich eerder de conclusie op dat de gemeente maar ver mogelijk van internet moet weg blijven. Dat kan natuurlijk nooit zo zijn. Internet zorgt in ieder geval voor andere verwachtingen bij (een steeds grotere groep) burgers. Dat zit in dienstverlening (aanvragen paspoort, rijbewijs, vergunningen), in informatievoorziening (raadsstukken, voorlichting) en communicatie (mailen met wethouders/raadsleden/ambtenaren). Er is eigenlijk geen communicatieplek denkbaar waarin internet géén ondersteunende rol kan spelen. Inspraak in plannen kan al in de ontwikkelingsfase. Elke wijk kan zijn eigen beheersweb hebben waarop burgers op elk moment van de dag onmiddellijk melding kunnen maken van noodzakelijk onderhoud. Ouderen en langdurige zieken kunnen gemakkelijker thuisblijven en zich veiliger voelen als zij directe meldingen kunnen doen.

Het is natuurlijk nog lang niet zover dat iedereen toegang heeft tot en kan omgaan met internet. Dat moet geen reden zijn om het dan maar minder of zelfs niet te doen.

De gemeente kan echter wel bijdragen aan een grotere verspreiding en toegankelijkheid van internetvoorzieningen. Zo kunnen bijvoorbeeld initiatieven voor het opzetten van internetcafé's in sociaal-culturele voorzieningen sterk ondersteund worden. En in plaats van alles zelf te willen, zou de gemeente allerlei private initiatieven kunnen ondersteunen. Dus in plaats van een eigen stad op internet te bouwen, zouden de kleine netwerkjes die in de stad groeien ondersteund kunnen worden.

In dat verband past het niet om als gemeente in zee te gaan met Microsoft. Die heeft als monopolist juist de neiging heeft om alles in de eigen structuren te persen. Dat laat geen ruimte voor anderen en eigen initiatief. Daarnaast biedt de Microsoftware geen veiligheid en privacy.

Maar internet is meer. Het geeft nieuwe dimensies aan ons democratie-begrip. Het zaagt aan de stoelpoten van de vertegenwoordigende democratie omdat het vormen van directe democratie mogelijk maakt. En toch houdt de parlementaire democratie zijn eigen waarde. Een parlementair orgaan, anders dan een groep willekeurige meestemmers achter hun beeldscherm, is in staat een algemene belangenafweging te maken. Dus op basis van politieke inzichten te besluiten over wat goed is voor de hele stad. Het is nodig dat die twee vormen van democratie elkaar gaan opzoeken in de moderne communicatiemogelijkheden. Niet alleen het gemeentebestuur ook de politieke partijen zelf moeten zo de communicatie met burgers gaan zoeken.

Haaglanden

Het belang van regionaal bestuurd beleid is al vaak benadrukt. Oplossingen voor de sociaal-economische, financiële en ruimtelijke problematiek van Den Haag kunnen alleen in regionaal verband gevonden worden. Daarvoor is een direct gekozen en democratisch gelegitimeerd regionale bestuursautoriteit nodig. Het idee van de stadsprovincie als oplossing wordt nog steeds van de politieke agenda gehouden door de huidige regeringspartijen. In het vertrouwen dat uiteindelijk de noodzaak van zo'n stadsprovincie wordt ingezien, blijft GroenLinks ervoor pleiten.

Ondertussen moet er een sterke en duurzame regionale samenwerking zijn in het bestaande Stadsgewest Haaglanden. Het Stadsgewest heeft een regiefunctie met bindende regelingen zoals fondsvorming en realisatieprogramma's.

Voor directe verkiezingen zijn wetswijzigingen nodig. De Haaglandengemeenten kunnen wel zelf een systeem van indirecte verkiezingen invoeren. In plaats dat elke gemeente zijn eigen vertegenwoordiging kiest, kan het bestuur door alle raadsleden van de deelnemende gemeenten worden gekozen. Op basis van politieke lijsten, in plaats van gemeentelijsten. In aansluiting op de gemeentewet, die zal gaan uitgaan van een dualistische verhouding tussen het College en de Raad, wordt ook de samenstelling van het Haaglandenbestuur aangepast. Dat betekent een kleiner dagelijks bestuur, samengesteld op basis van een programma. Wethouders en burgemeesters mogen in de toekomst geen deel meer uitmaken van het Algemeen Bestuur.

Internationale stad

Den Haag is de internationale stad van Recht en Vrede. GroenLinks vindt het een goede zaak dat instellingen zoals het Internationale Instituut tegen chemische wapens (OPCW), Europol, het Joegoslavië-tribunaal en het internationale gerechtshof voor Den Haag hebben gekozen. Maar stad van Recht en Vrede zijn, roept verplichtingen op. Wapenbeurzen en militair machtsvertoon passen dan niet binnen de gemeentegrenzen. En ook andere internationale organisaties, zoals Unicef, Amnesty Internationaal en Rode Kruis verdienen dan hun plek in onze stad. Een stad die ook steeds weer de ruimte moet bieden voor het tegengeluid. In Nederland hebben wij eerder bewezen dat een open en communicatieve opstelling kan leiden tot vormen van vreedzaam protest. Want een internationale staat van Recht en Vrede moet dus ook een stad van Rede en Meningsvrijheid blijven.

Als internationale stad moet Den Haag ook zijn eigen internationale relaties onderhouden. Dus zal de gemeente haar stedenbanden moeten bepalen. En prioriteit moeten toekennen aan één van deze stedenbanden, omdat de huidige aandacht te weinig en bovenal te versnipperd is.

Den Haag gaat ruime aandacht besteden aan ontwikkelingssamenwerking en de internationalisering van haar gemeentelijk beleid. Hiertoe worden (langdurige) betrekkingen aangegaan met gemeenten in ontwikkelingslanden (Afrika, Azië, Midden- en Latijns-Amerika). Deze betrekkingen worden vormgegeven rond een thema, bij voorbeeld uitwisselingen over de verbetering van kansen in het plaatselijk onderwijs.

Diversiteit

Dat Den Haag een divers samengestelde bevolking heeft, blijkt niet uit de samenstelling van politieke, bestuurlijke en adviserende organen. Dat vertegenwoordigers uit die diverse groepen niet doordringen in dat soort organen kan niet aan de eigen kwaliteiten liggen. Want die zijn er genoeg als we kijken naar alle zelforganisaties die vaak een florerend bestaan kennen. Dus zijn er andere dingen aan de hand. Of de mensen zelf zien het belang van participatie in algemene organisaties niet in. Of die organisaties staan niet open voor meer diverse participatie. En beide zijn onacceptabel. Er is dus een gericht diversiteitsbeleid nodig, dat zich richt op een meer evenwichtige participatie uit alle bevolkingsgroepen. Om meer redenen ligt daarbij de keuze voor een evenwichtsmodel van even grote groepen autochtonen en allochtonen voor de hand. Autochtoon noemen wij dan de mensen die, net als hun ouders, in Nederland zijn geboren. Het doet recht aan de samenstelling van de Haagse bevolking. En integratie moet een wederzijds proces zijn. Een meerderheid binnen een organisatie houdt, meestal ongewild, een cultuur in stand die weinig aansluit bij die van de andere groepen. Evenredigheid is nodig om samen een nieuwe cultuur te ontwikkelen. Daarom moeten de komende vier jaren alle door de gemeente in te stellen organen bestaan uit even grote groepen allochtonen en autochtonen. Waar mogelijk stelt de gemeente die voorwaarde aan andere organisaties met een algemeen doel, of bevordert in ieder geval dat andere organisaties hetzelfde principe intern gaan gebruiken.

Jongeren en politiek

Jongeren hebben de toekomst voor de politiek, maar aantrekkelijk vinden ze de politiek niet. Wel saai om het eindeloos vergaderen en de oude-mannen-praat. Dat beeld is moeilijk te veranderen. Het ligt niet aan de betrokkenheid bij de samenleving, die is er genoeg. Dus moeten we zoeken naar vormen waarin jongeren wel kunnen meedenken op gemeentelijk niveau. Daarom was GroenLinks blij met de eigen aanzet van jongeren om te komen tot een Haagse Jongerenraad. Deze Jongerenraad kan een belangrijke stem geven aan jongeren en zal serieus genomen worden.

Gemeentefinanciën

In de jaren 80 en 90 kwamen de stadsfinanciën zwaar onder druk te liggen. Na zeer veel en ingrijpende bezuinigingsronden werd (te laat) overgegaan tot de aanvraag van de artikel 12-

status. De artikel 12-status brengt bepaalde bestuurlijke beperkingen met zich mee, onder andere door het toezicht van de betreffende Financiële Inspectie. Een en ander heeft wel geleid tot een eenmalige steun van 1 miljard gulden én het wegwerken van achterstallig onderhoud van wegen, straten en riolen.

Het gaat economisch en financieel beter met ons land, en met de stad. Toch is er volgens GroenLinks van het nú opbouwen van allerlei reserves nog geen sprake. Niet omdat wij dat niet zouden willen, maar omdat de opbouw van reserves in relatie moet worden gezien tot het voorzieningenniveau in de stad. Door de bezuinigingen in het verleden zijn dusdanig veel achterstanden in te halen, dat extra vermogensopbouw niet eerste prioriteit verdient. GroenLinks wil de vermogenspositie van de stad graag spiegelen aan andere grote steden. De kwaliteit van de voorzieningen in de stad staat daarbij altijd voorop. Als dat niveau weer op het landelijke gemiddelde ligt, is GroenLinks voorstander van een voorzichtige opbouw van reserves en voorzieningen. De voorkeur gaat daarbij uit naar doelgerichte reserves in plaats van brede reserves.

Gemeentelijke belastingen en tarieven

GroenLinks heeft als uitgangspunt dat doelbelastingen, tarieven en leges in principe kostendekkend moeten zijn. Met andere woorden: de burger betaalt voor datgene wat dat hij/zij ervoor terugontvangt. De algemenere belastingen, zoals de onroerende-zaakbelasting, hoeft wat ons betreft niet langer verlaagd te worden. Ze zou in principe iets verhoogd kunnen worden, als de extra opbrengsten volledig worden ingezet voor sociaal maatschappelijke doelen en/of milieu-investeringen. GroenLinks denkt dan aan extra openbaar groen, leefbaarheidsbudgetten, stimulering openbaar vervoer, verbetering van wijk- en jeugdwerk, enzovoort.

Als er wettelijke mogelijkheden zijn om inkomensafhankelijke tarieven in te voeren of belastingen voor lagere inkomens kwijt te schelden, moeten deze mogelijkheden optimaal benut worden.

